

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΒΙΩΣΙΜΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ, ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ
ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ»

«ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (ESG).»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Δρ. ΦΑΣΣΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΛΑΡΙΣΑ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2024

Περίληψη

Η εργασία διερευνά την πολύπλευρη φύση των ESG επενδύσεων μέσω μιας ολοκληρωμένης έρευνας, εστιάζοντας στην κατανόηση των προοπτικών, των στάσεων, των αντιληπτών φραγμών και των μελλοντικών προοπτικών των επενδύσεων ESG μεταξύ διαφόρων δημογραφικών ομάδων. Τα ευρήματα αποκαλύπτουν μια μέτρια έως υψηλή ευαισθητοποίηση και κατανόηση των επενδύσεων ESG, γενικά θετικές στάσεις και μια αισιόδοξη προοπτική για το μέλλον των επενδύσεων ESG. Συγκεκριμένα, η μελέτη υπογραμμίζει τη σημαντική επίδραση της στάσης απέναντι στις επενδύσεις ESG στις μελλοντικές προοπτικές τους και τον κεντρικό ρόλο των δημογραφικών στοιχείων στη διαμόρφωση της αντίληψης των επενδυτικών φραγμών ESG. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την έρευνα παρέχουν κρίσιμες πληροφορίες για τη βελτίωση των επενδυτικών πρακτικών ESG και την ενίσχυση μιας ισχυρής, ενημερωμένης βάσης επενδυτών σε ένα εξελισσόμενο χρηματοοικονομικό τοπίο όπου οι εκτιμήσεις ESG είναι όλο και πιο αναπόσπαστες.

Abstract

The thesis explores the multifaceted nature of Environmental, Social, and Governance (ESG) investments through a comprehensive survey, focusing on understanding the perspectives, attitudes, perceived barriers, and future prospects of ESG investments among various demographics. The findings reveal a moderate to high awareness and understanding of ESG investments, generally positive attitudes, and an optimistic outlook for the future of ESG investments. Notably, the study highlights the significant influence of attitudes towards ESG investments on their future prospects and the pivotal role of demographics in shaping the perception of ESG investment barriers. The conclusions drawn from the survey provide crucial insights into enhancing ESG investment practices and fostering a robust, informed investor base in an evolving financial landscape where ESG considerations are increasingly integral.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	7
1. Βασικά στοιχεία για τις επενδύσεις ESG.....	9
1.1 Εισαγωγή στις επενδύσεις ESG.....	9
1.2. Θεωρητικό υπόβαθρο για τις επενδύσεις ESG	13
1.2.1 Οικονομικές επιδόσεις και ESG.....	15
1.3. Μεθοδολογίες και στρατηγικές για επενδύσεις ESG.....	17
2. Βιβλιογραφική επισκόπηση	23
2.1. Ευαισθητοποίηση και κατανόηση των επενδύσεων ESG.....	23
2.2 Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG	27
2.3 Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG.....	33
2.4 Μελλοντικές προοπτικές επένδυσης ESG	38
3. Μεθοδολογία έρευνας.....	44
3.1. Σκοπός της έρευνας.....	44
3.2 Τα ερευνητικά ερωτήματα	44
3.3 Το ερωτηματολόγιο και το δείγμα της έρευνας	44
3.4 Στατιστικές μέθοδοι επεξεργασίας δεδομένων	45
4. Τα αποτελέσματα της έρευνας	46
4.1 Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος	46
4.2 Οι απόψεις των ερωτώμενων ως προς τις επενδύσεις ESG.....	47
4.3 Οι συνολικές μεταβλητές της έρευνας και η συσχέτισή τους	56

4.4 Η ανάλυση παλινδρόμησης	60
4.5 Η επίδραση των δημογραφικών παραγόντων	63
Συμπεράσματα	66
Βιβλιογραφία.....	71
Παράρτημα.....	76

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1. Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος	47
Πίνακας 2. Ευαισθητοποίηση και Κατανόηση των Επενδύσεων ESG.....	49
Πίνακας 3. Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG	52
Πίνακας 4. Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG	54
Πίνακας 5. Μελλοντικές Προοπτικές Επένδυσης ESG	56
Πίνακας 6. Τα αποτελέσματα του ελέγχου εγκυρότητας	58
Πίνακας 7. Περιγραφικά χαρακτηριστικά των συνολικών μεταβλητών	58
Πίνακας 8. Τα αποτελέσματα του ελέγχου συσχέτισης	59
Πίνακας 9. Η ανάλυση παλινδρόμησης	61
Πίνακας 10. Τα αποτελέσματα της ANOVA για την ηλικία.....	63
Πίνακας 11 Τα αποτελέσματα του post hoc test LSD για την ηλικία	63
Πίνακας 12. Τα αποτελέσματα της ANOVA για το μορφωτικό επίπεδο	64
Πίνακας 13. Τα αποτελέσματα του post hoc test LSD για το μορφωτικό επίπεδο	65

Εισαγωγή

Η υιοθέτηση των αρχών Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών παραγόντων και των παραγόντων Διακυβέρνησης (ESG) σηματοδοτεί μια μεταμορφωτική αλλαγή στο εταιρικό και επενδυτικό τοπίο, ενσωματώνοντας τη βιωσιμότητα με την επιχειρηματική στρατηγική. Το ESG περιλαμβάνει την περιβαλλοντική διαχείριση, την κοινωνική ευθύνη και την ηθική διακυβέρνηση, ευθυγραμμίζοντας τους οργανωτικούς στόχους με ευρύτερους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους. Αυτή η ολιστική προσέγγιση υπερβαίνει τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς, καθιστώντας στρατηγική επιταγή για τις επιχειρήσεις παγκοσμίως (Serafeim et al., 2019).

Οι περιβαλλοντικοί παράγοντες στο ESG επικεντρώνονται στην αντιμετώπιση κρίσιμων ζητημάτων όπως η κλιματική αλλαγή και η προώθηση της βιώσιμης καινοτομίας, αντισταθμίζοντας τη δέσμευση για περιβαλλοντική φροντίδα (Kumar, 2023). Οι κοινωνικές πτυχές, συμπεριλαμβανομένων των εργασιακών σχέσεων και της διαφορετικότητας, καταδεικνύουν την αφοσίωση μιας εταιρείας στην κοινωνική ευημερία (Takahashi & Yamada, 2021). Η διακυβέρνηση, που περιλαμβάνει ηθική συμπεριφορά και διαφάνεια, είναι ζωτικής σημασίας για την εμπιστοσύνη των ενδιαφερομένων και την εταιρική υπευθυνότητα (Iazzolino et al., 2023).

Η οικονομική συνάφεια του πλαισίου ESG είναι ολοένα και πιο εμφανής, καθώς επηρεάζει τις επενδυτικές αποφάσεις και την απόδοση της αγοράς. Οι εταιρείες που υπερέχουν στις μετρήσεις ESG συχνά βιώνουν ενισχυμένη κερδοφορία και εμπιστοσύνη των επενδυτών, υπογραμμίζοντας τη σχέση μεταξύ βιώσιμων πρακτικών και οικονομικής επιτυχίας (Landier & Lono, 2020). Αυτό το πλαίσιο σηματοδοτεί μια στροφή προς ένα εταιρικό ήθος όπου η επιτυχία περιλαμβάνει όχι μόνο οικονομικά οφέλη αλλά και θετικές κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Με αυτήν την έννοια, ο πρωταρχικός στόχος αυτής της μελέτης είναι να εξετάσει κριτικά τη δυναμική, την κατανόηση και τις στάσεις απέναντι στις Επενδύσεις ESG. Οι ερευνητικοί στόχοι διαρθρώνονται γύρω από τη διερεύνηση του βαθμού ευαισθητοποίησης και κατανόησης σχετικά με τις επενδύσεις ESG μεταξύ των επενδυτών, του ελέγχου της στάσης των επενδυτών έναντι των επενδύσεων ESG, του εντοπισμού των αντιληπτών φραγμών στην επένδυση σε χαρτοφυλάκια ESG των

μελλοντικών προοπτικών των επενδύσεων ESG, με έμφαση στις αναδυόμενες τάσεις και τις επιπτώσεις της πολιτικής.

Η έρευνα χρησιμοποιεί μια προσέγγιση χρησιμοποιώντας ποσοτικές τεχνικές συλλογής δεδομένων. Το κύριο εργαλείο για τη συλλογή δεδομένων είναι ένα δομημένο ερωτηματολόγιο που θα χορηγείται σε δείγμα πληθυσμού επενδυτών. Αυτή η μελέτη αντιμετωπίζει ένα κενό στην υπάρχουσα βιβλιογραφία παρουσιάζοντας μια ολοκληρωμένη κατανόηση των διαφορετικών πτυχών που επηρεάζουν τις επενδύσεις ESG. Τα ευρήματά της προσφέρουν χρήσιμες πληροφορίες για τη χάραξη πολιτικής, τις επιχειρηματικές πρακτικές και τη μελλοντική έρευνα. Επιπλέον, στοχεύει στη δημιουργία ενός αναπαραγόμενου μοντέλου για την αξιολόγηση της δυναμικής των επενδύσεων ESG σε άλλες χρηματοπιστωτικές αγορές.

Η εργασία τέλος, αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια. Στα πρώτα δύο λαμβάνει χώρα η παρουσίαση του θεωρητικού πλαισίου και μιας αναλυτικής βιβλιογραφικής επισκόπησης, στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το μεθοδολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο έλαβε χώρα η έρευνα και το τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας.

1. Βασικά στοιχεία για τις επενδύσεις ESG

1.1 Εισαγωγή στις επενδύσεις ESG

Οι ESG επενδύσεις έχουν γίνει όλο και πιο σημαντικές τα τελευταία χρόνια, αντανakλώντας μια αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο οι επενδυτές, οι εταιρείες και οι κοινωνίες κατανοούν και προσεγγίζουν τη μακροπρόθεσμη δημιουργία αξίας. Οι επενδύσεις ESG λαμβάνουν υπόψη περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς παράγοντες και παράγοντες διακυβέρνησης, παράλληλα με τις παραδοσιακές χρηματοοικονομικές μετρήσεις στη διαδικασία λήψης επενδυτικών αποφάσεων, με στόχο τον εντοπισμό εταιρειών που είναι οικονομικά υγιείς και επιδεικνύουν υπευθυνότητα στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προκλήσεων, κοινωνικών ζητημάτων και πρακτικών διακυβέρνησης.

Η έννοια της ενσωμάτωσης μη χρηματοοικονομικών παραγόντων στις επενδυτικές αποφάσεις έχει τις ρίζες της στις δεκαετίες του 1960 και του 1970, μια περίοδος που χαρακτηρίζεται από αυξημένο κοινωνικό και περιβαλλοντικό ακτιβισμό. Οι πρώιμες μορφές κοινωνικά υπεύθυνης επένδυσης περιλάμβαναν κατά κύριο λόγο έλεγχο με βάση ηθικούς λόγους. Στις δεκαετίες του 1980 και του 1990 έλαβε χώρα η θεσμοθέτηση της επένδυσης ESG με την εισαγωγή δεικτών όπως ο Κοινωνικός Δείκτης Domini 400 και η ανάπτυξη διαφόρων συστημάτων για την αξιολόγηση της εταιρικής συμπεριφοράς με βάση τα κριτήρια ESG. Αυτές οι εξελίξεις παρείχαν στους επενδυτές πιο συστηματικούς τρόπους για να ενσωματώσουν παράγοντες ESG στα χαρτοφυλάκιά τους. Στη δεκαετία του 2000, οι επενδύσεις ESG μετακινήθηκαν στην σημερινή επικρατούσα τάση με μια αυξανόμενη αναγνώριση ότι οι παράγοντες ESG μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την οικονομική απόδοση και τον επενδυτικό κίνδυνο. Η θέσπιση των Αρχών των Ηνωμένων Εθνών για Υπεύθυνες Επενδύσεις το 2006 ήταν μια κομβική στιγμή, παρέχοντας ένα πλαίσιο για την ενσωμάτωση παραγόντων ESG στη λήψη επενδυτικών αποφάσεων. Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε αύξηση των κεφαλαίων ESG και διεύρυνση των στρατηγικών, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων με αντίκτυπο και των θεματικών επενδύσεων ESG.

Διάφοροι παράγοντες έχουν οδηγήσει στην εξέλιξη των επενδύσεων ESG. Η αυξανόμενη παγκόσμια εστίαση στην κλιματική αλλαγή και την εταιρική διακυβέρνηση έχει οδηγήσει σε πιο αυστηρούς κανονισμούς και πρότυπα σχετικά με τις γνωστοποιήσεις και τις πρακτικές ESG. Η αυξανόμενη ανησυχία του κοινού για περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα έχει τροφοδοτήσει το ενδιαφέρον των επενδυτών για εταιρείες που επιδεικνύουν ηθικές πρακτικές και βιωσιμότητα. Επιπλέον, ένα σύνολο ερευνών υποδηλώνει ότι οι εταιρείες με ισχυρές πρακτικές ESG ενδέχεται να βιώσουν καλύτερες οικονομικές επιδόσεις και χαμηλότερους κινδύνους, καθιστώντας το ESG αναπόσπαστο μέρος των επενδυτικών στρατηγικών.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι επενδύσεις ESG αντιπροσωπεύουν ένα δυναμικό και εξελισσόμενο πεδίο, αντικατοπτρίζοντας μια αλλαγή στην κατανόηση του ρόλου των επιχειρήσεων στην κοινωνία και τον αντίκτυπο της βιωσιμότητας στις χρηματοοικονομικές επιδόσεις. Καθώς ο κόσμος συνεχίζει να αντιμετωπίζει περιβαλλοντικές, κοινωνικές προκλήσεις και προκλήσεις διακυβέρνησης, η σημασία του ESG στις επενδυτικές αποφάσεις είναι πιθανό να αυξηθεί, οδηγώντας σε καινοτομία και σε αλλαγές στην επενδυτική κοινότητα.

Τα ESG κριτήρια είναι βασικά πλαίσια που χρησιμοποιούν οι κοινωνικά συνειδητοποιημένοι επενδυτές για να ελέγξουν πιθανές επενδύσεις και να αξιολογήσουν τον ευρύτερο αντίκτυπο των εταιρειών στην κοινωνία και το περιβάλλον. Αυτά τα κριτήρια βοηθούν τους επενδυτές να εντοπίσουν εταιρείες με βιώσιμες πρακτικές που είναι πιθανό να οδηγήσουν σε μακροπρόθεσμη δημιουργία αξίας. Ακολουθεί μια λεπτομερής ματιά στα συστατικά του ESG.

- ✓ Περιβαλλοντικά κριτήρια: Το περιβαλλοντικό κριτήριο αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο οι λειτουργίες μιας εταιρείας επηρεάζουν το φυσικό περιβάλλον. Αυτό περιλαμβάνει τη χρήση ενέργειας της εταιρείας, τη διαχείριση απορριμμάτων, τη ρύπανση, τη διατήρηση των φυσικών πόρων και τη μεταχείριση των ζώων. Οι επενδυτές εξετάζουν τις περιβαλλοντικές πολιτικές και πρακτικές μιας εταιρείας για να αξιολογήσουν την περιβαλλοντική της διαχείριση. Βασικά ζητήματα περιλαμβάνουν την κλιματική αλλαγή, τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και το στρες στο νερό. Η περιβαλλοντική απόδοση μιας εταιρείας μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την οικονομική της απόδοση και το προφίλ

κινδύνου λόγω κανονιστικών κινδύνων και κινδύνων φήμης (Schaltegger & Wagner, 2006).

- ✓ Κοινωνικά κριτήρια: Η κοινωνική συνιστώσα του ESG εστιάζει στις σχέσεις της εταιρείας με τους εργαζόμενους, τους προμηθευτές, τους πελάτες και τις κοινότητες όπου δραστηριοποιείται. Περιλαμβάνει εργασιακές πρακτικές, ανθρώπινα δικαιώματα, κοινοτική ανάπτυξη, υγεία και ασφάλεια και ικανοποίηση πελατών. Οι εταιρείες με ισχυρές κοινωνικές πρακτικές μπορεί να απολαμβάνουν βελτιωμένη αφοσίωση στην επωνυμία, χαμηλότερα ποσοστά αποχώρησης εργαζόμενων και υψηλότερη παραγωγικότητα, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε βελτιωμένη κερδοφορία και μειωμένο ρυθμιστικό βάρος. Επιπλέον, οι επενδυτές αναζητούν εταιρείες που διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις σχέσεις με το εργατικό δυναμικό τους και τις κοινότητες στις οποίες δραστηριοποιούνται (Aguinis & Glavas, 2019).
- ✓ Κριτήρια διακυβέρνησης: Η διακυβέρνηση αναφέρεται σε ένα σύνολο κανόνων ή αρχών που καθορίζουν τα δικαιώματα, τις ευθύνες και τις προσδοκίες μεταξύ διαφορετικών ενδιαφερομένων στη διακυβέρνηση των εταιρειών. Τα βασικά ζητήματα περιλαμβάνουν τη σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου, τη δομή της επιτροπής ελέγχου, την αμοιβή των στελεχών, τις συγκρούσεις συμφερόντων και τα δικαιώματα των μετόχων. Η χρηστή εταιρική διακυβέρνηση είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της λογοδοσίας, της δικαιοσύνης και της διαφάνειας στις σχέσεις μιας εταιρείας με τα ενδιαφερόμενα μέρη, τα οποία περιλαμβάνουν μετόχους, υπαλλήλους, πελάτες και την ευρύτερη κοινότητα. Οι αποτελεσματικές πρακτικές διακυβέρνησης μπορούν να μειώσουν τα εταιρικά σκάνδαλα, την απάτη και τον κίνδυνο οικονομικών ανακρίβειων, αυξάνοντας έτσι δυνητικά την εταιρική αξία (Agora & Dharwadkar, 2011).

Οι επενδυτές αναγνωρίζουν όλο και περισσότερο ότι οι παράγοντες ESG μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την απόδοση και το προφίλ κινδύνου μιας εταιρείας. Ως εκ τούτου, η ενσωμάτωση ESG στην επενδυτική ανάλυση και αποφάσεις αποκτά μεγαλύτερη σημασία. Η κατανόηση των παραγόντων ESG και ο αντίκτυπός τους στην απόδοση των επενδύσεων είναι κρίσιμης σημασίας τόσο για τους επενδυτές όσο και για τις εταιρείες που επιδιώκουν να βελτιώσουν τη βιωσιμότητα και τις ηθικές επιδόσεις τους.

Επιπλέον, η άνοδος των ESG επενδύσεων σηματοδοτεί μια σημαντική αλλαγή στο επενδυτικό τοπίο, αντικατοπτρίζοντας μια βαθύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα θέματα βιωσιμότητας συνδέονται με την οικονομική απόδοση και τη διαχείριση κινδύνου. Η αύξηση του ενδιαφέροντος μεταξύ των επενδυτών και των επιχειρήσεων για τα κριτήρια ESG καθοδηγείται από την αυξημένη ευαισθητοποίηση για κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα, τις κανονιστικές αλλαγές και την αναγνώριση της οικονομικής σημασίας των παραγόντων ESG (Friede, Busch, & Bassen, 2015).

Η αυξανόμενη ευαισθητοποίηση του κοινού και των επιχειρήσεων για περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα έχει επηρεάσει σημαντικά τις επενδυτικές αποφάσεις. Η κλιματική αλλαγή, η έλλειψη πόρων, η κοινωνική ανισότητα και τα σκάνδαλα εταιρικής διακυβέρνησης έχουν επισημάνει τους κινδύνους και τις ευκαιρίες που μπορούν να παρουσιάσουν τέτοια ζητήματα στις επιχειρήσεις. Ως αποτέλεσμα, οι επενδυτές και οι εταιρείες εξετάζουν όλο και περισσότερο τα ζητήματα βιωσιμότητας ως κρίσιμα για τη διαχείριση των κινδύνων και τον εντοπισμό ευκαιριών για ανάπτυξη και καινοτομία.

Ταυτόχρονα, οι κυβερνητικές πολιτικές και οι κανονισμοί σε όλο τον κόσμο επιβάλλουν ολοένα και περισσότερο ή ενθαρρύνουν τη διαφάνεια και τη δημοσιοποίηση που σχετίζεται με παράγοντες ESG. Η οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μη χρηματοοικονομική αναφορά, για παράδειγμα, απαιτεί από τις μεγάλες εταιρείες να αποκαλύπτουν πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας και διαχείρισης των κοινωνικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων. Τέτοιοι κανονισμοί ωθούν τις εταιρείες να ενσωματώσουν παράγοντες ESG στις στρατηγικές, τις λειτουργίες και τις αναφορές τους, καθιστώντας έτσι τα δεδομένα ESG περισσότερο διαθέσιμα και αξιόπιστα για τους επενδυτές (Busch, Bauer, & Orlitzky, 2016).

Υπάρχει επίσης μια αυξανόμενη αναγνώριση ότι οι παράγοντες ESG μπορεί να έχουν σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις. Μελέτες έχουν δείξει ότι οι εταιρείες με ισχυρούς βαθμούς βιωσιμότητας επιδεικνύουν καλύτερες λειτουργικές επιδόσεις και είναι λιγότερο επικίνδυνες επενδυτικές προτάσεις. Η ενσωμάτωση των κριτηρίων ESG θεωρείται όλο και περισσότερο ως ένας τρόπος για τον εντοπισμό εταιρειών που είναι σε καλή θέση να ανταπεξέλθουν στο ταχέως μεταβαλλόμενο επιχειρηματικό

περιβάλλον και να προσφέρουν μακροπρόθεσμες βιώσιμες αποδόσεις (Friede, Busch, & Bassen, 2015).

Οι θεσμικοί επενδυτές και οι διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων ενσωματώνουν παράγοντες ESG στην επενδυτική τους ανάλυση και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων περισσότερο από ποτέ. Αυτή η τάση οφείλεται εν μέρει στην αυξανόμενη ζήτηση από πελάτες που επιθυμούν να διασφαλίσουν ότι οι επενδύσεις τους ευθυγραμμίζονται με τις ηθικές τους αξίες και τους στόχους βιωσιμότητας. Επιπλέον, πρωτοβουλίες όπως το Principles for Responsible Investment (PRI, 2021) που υποστηρίζονται από τα Ηνωμένα Έθνη έχουν παράσχει ένα πλαίσιο για την ενσωμάτωση θεμάτων ESG στην επενδυτική πρακτική.

Ο χρηματοπιστωτικός κλάδος ανταποκρίθηκε στην αυξανόμενη ζήτηση για βιώσιμες επενδυτικές επιλογές δημιουργώντας μια ευρεία γκάμα επενδυτικών προϊόντων ESG, συμπεριλαμβανομένων των αμοιβαίων κεφαλαίων, των διαπραγματεύσιμων κεφαλαίων (ETF) και των ομολόγων. Αυτά τα προϊόντα παρέχουν στους επενδυτές την ευκαιρία να επενδύσουν σε χαρτοφυλάκια που έχουν ελεγχθεί για κριτήρια ESG ή που στοχεύουν συγκεκριμένα αποτελέσματα βιωσιμότητας. Καθώς οι επενδυτές και οι εταιρείες συνεχίζουν να αναγνωρίζουν τη σημασία των παραγόντων ESG, η τάση προς βιώσιμες επενδύσεις είναι πιθανό να συνεχιστεί, διαμορφώνοντας το μέλλον του επενδυτικού κόσμου.

1.2. Θεωρητικό υπόβαθρο για τις επενδύσεις ESG

Η θεωρία των βιώσιμων επενδύσεων βασίζεται στην ευρύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι επιχειρήσεις μπορούν να λειτουργούν βιώσιμα και ηθικά, ενώ παράλληλα επιτυγχάνουν τους οικονομικούς τους στόχους. Περιλαμβάνει διάφορες θεωρίες και έννοιες, με τη θεωρία των ενδιαφερομένων και την εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ) να είναι κεντρικά για την κατανόηση της βιώσιμης επένδυσης. Η θεωρία των ενδιαφερομένων υποστηρίζει ότι οι εταιρείες πρέπει να είναι υπόλογες όχι μόνο στους μετόχους τους αλλά και σε μια ευρύτερη ομάδα ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων των εργαζομένων, των πελατών, των προμηθευτών, των

τοπικών κοινοτήτων και του περιβάλλοντος. Αυτή η θεωρία αμφισβητεί την παραδοσιακή εταιρική εστίαση στη μεγιστοποίηση της αξίας των μετόχων και υποστηρίζει ότι οι επιχειρήσεις πρέπει να εξισορροπούν τις ανάγκες όλων των ενδιαφερομένων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η θεμελιώδης εργασία του Freeman σχετικά με τη θεωρία των ενδιαφερομένων μερών διατυπώνει ότι η μακροπρόθεσμη επιτυχία βρίσκεται στη διαχείριση των σχέσεων με όλους τους ενδιαφερόμενους και οι εταιρείες που το κάνουν μπορούν να επιτύχουν ανώτερη απόδοση (Freeman, 1984).

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ) είναι ένα άλλο κρίσιμο συστατικό της θεωρίας των βιώσιμων επενδύσεων. Αναφέρεται στη δέσμευση μιας εταιρείας να διαχειρίζεται τις κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές επιπτώσεις των λειτουργιών της υπεύθυνα και σύμφωνα με τις προσδοκίες του κοινού. Αφορά την υπέρβαση των νομικών απαιτήσεων και την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, το περιβάλλον και τις σχέσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη (Carroll, 1991). Οι εταιρείες συμμετέχουν σε δραστηριότητες ΕΚΕ, όπως η μείωση του αποτυπώματος άνθρακα, η βελτίωση των πολιτικών εργασίας, η συμμετοχή στο δίκαιο εμπόριο και η φιλανθρωπία. Η ιδέα είναι ότι με την ενσωμάτωση ηθικών ανησυχιών στις επιχειρηματικές δραστηριότητες, οι εταιρείες μπορούν να αποκομίσουν κέρδη, ενώ παράλληλα παράγουν θετικά κοινωνικά αποτελέσματα. Τόσο η θεωρία των ενδιαφερομένων όσο και η ΕΚΕ έχουν οδηγήσει στην ανάπτυξη βιώσιμων επενδυτικών πρακτικών. Οι επενδυτές που ακολουθούν βιώσιμες επενδυτικές στρατηγικές επιδιώκουν να επενδύσουν σε εταιρείες που όχι μόνο επιδεικνύουν χρηματοοικονομικές δυνατότητες αλλά και δέσμευση για κοινωνική ή περιβαλλοντική βελτίωση. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει επενδύσεις σε εταιρείες με ισχυρές περιβαλλοντικές πολιτικές, ισχυρές πρακτικές εργασίας ή αποτελεσματικές δομές διακυβέρνησης.

Η ενσωμάτωση των ESG κριτηρίων στην ανάλυση επενδύσεων είναι μια εφαρμογή της θεωρίας βιώσιμων επενδύσεων. Τα κριτήρια ESG παρέχουν ένα πλαίσιο για την αξιολόγηση των προσεγγίσεων των εταιρειών στη διαχείριση των δραστηριοτήτων τους στους τομείς της περιβαλλοντικής διαχείρισης, της κοινωνικής ευθύνης και της διακυβέρνησης. Οι επενδυτές χρησιμοποιούν κριτήρια ESG για να ελέγξουν πιθανές επενδύσεις, να εντοπίσουν κινδύνους και ευκαιρίες και να λάβουν

αποφάσεις που ευθυγραμμίζονται τόσο με οικονομικούς όσο και με ηθικούς στόχους. Τα τελευταία χρόνια, η έννοια της «υλικότητας» έχει γίνει σημαντική στη θεωρία των βιώσιμων επενδύσεων. Η έννοια αυτή αναφέρεται στην ιδέα ότι η συνάφεια ορισμένων θεμάτων ESG μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τον κλάδο και την εταιρεία και ότι οι επενδυτές πρέπει να επικεντρωθούν στα ζητήματα που είναι πιο πιθανό να επηρεάσουν την οικονομική απόδοση. Το Συμβούλιο Προτύπων Λογιστικής Αειφορίας (SASB) και άλλοι οργανισμοί έχουν εργαστεί για να εντοπίσουν σημαντικά ζητήματα ESG σε διαφορετικούς κλάδους, βοηθώντας τους επενδυτές να εστιάσουν την ανάλυσή τους και τις εταιρείες να εστιάσουν τις αναφορές τους (SASB, 2021).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η θεωρία βιώσιμων επενδύσεων, μέσω της θεωρίας των ενδιαφερομένων και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, παρέχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την κατανόηση του πώς και γιατί οι εταιρείες πρέπει να ενσωματώνουν ηθικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες στις επιχειρηματικές τους στρατηγικές. Αυτές οι θεωρίες υπογραμμίζουν τη σημασία της αναζήτησης πέρα από τις οικονομικές αποδόσεις για την εξέταση του ευρύτερου αντίκτυπου των επενδύσεων στην κοινωνία και το περιβάλλον. Ως εκ τούτου, είναι θεμελιώδεις για την πρακτική της βιώσιμης επένδυσης.

1.2.1 Οικονομικές επιδόσεις και ESG

Η σχέση μεταξύ περιβαλλοντικών, κοινωνικών και κριτηρίων διακυβέρνησης (ESG) και των οικονομικών επιδόσεων έχει αποτελέσει θέμα σημαντικής συζήτησης μεταξύ ακαδημαϊκών, ηγετών επιχειρήσεων και επενδυτών. Ενώ ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η ενσωμάτωση παραγόντων ESG οδηγεί σε καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα, άλλοι προτείνουν ότι μπορεί να αποκλίνει από δραστηριότητες μεγιστοποίησης του κέρδους ή να μην επηρεάσει σημαντικά την οικονομική απόδοση. Αυτός ο λόγος είναι κρίσιμος καθώς διαμορφώνει την προσέγγιση των επενδυτών και των εταιρειών στην ενσωμάτωση ESG. Οι υποστηρικτές της επένδυσης ESG υποστηρίζουν ότι η εξέταση παραγόντων ESG δεν είναι μόνο ηθικά σωστή αλλά και ευεργετική για την οικονομική απόδοση. Το επιχείρημα βασίζεται στην πεποίθηση ότι οι εταιρείες που λειτουργούν βιώσιμα και ηθικά είναι σε καλύτερη θέση για να

μετριάσουν τους κινδύνους και να κεφαλαιοποιήσουν τις ευκαιρίες, οδηγώντας σε ανώτερες οικονομικές αποδόσεις μακροπρόθεσμα. Αρκετές εμπειρικές μελέτες υποστηρίζουν αυτήν την άποψη, βρίσκοντας μια θετική συσχέτιση μεταξύ της ενσωμάτωσης του ESG και της οικονομικής απόδοσης. Για παράδειγμα, οι Friede, Busch και Bassen (2015) διεξήγαγαν μια μετα-ανάλυση περισσότερων από 2000 εμπειρικών μελετών και διαπίστωσαν ότι η πλειονότητα ανέφερε μια θετική σχέση μεταξύ ESG και οικονομικής απόδοσης. Μια άλλη προοπτική τονίζει ότι οι εταιρείες που εστιάζουν στο ESG μπορούν να αποφύγουν το κόστος που σχετίζεται με περιβαλλοντικά ατυχήματα, νομικά ζητήματα και κοινωνικές αντιπαραθέσεις. Η καλύτερη διακυβέρνηση μπορεί να αποτρέψει τα εταιρικά σκάνδαλα και την κακοδιαχείριση, η οποία μπορεί να είναι δαπανηρή. Αυτή η προοπτική μετριασμού του κινδύνου υποδηλώνει ότι οι παράγοντες ESG είναι σημαντικοί για την οικονομική απόδοση επειδή βοηθούν στην αποφυγή κινδύνων (Khan, Serafeim, & Yoon, 2016).

Ωστόσο, ορισμένοι σκεπτικιστές υποστηρίζουν ότι η σχέση μεταξύ ESG και οικονομικής απόδοσης δεν είναι σαφώς θετική. Προτείνουν ότι το κόστος εφαρμογής πρακτικών ESG μπορεί να υπερτερεί των οφελών ή ότι η σχέση μπορεί να είναι πιο διαφοροποιημένη, ανάλογα με τη βιομηχανία, τη γεωγραφική θέση ή τους συγκεκριμένους παράγοντες ESG που λαμβάνονται υπόψη. Οι κριτικές συχνά επισημαίνουν την πρόκληση της ακριβούς μέτρησης του αντίκτυπου του ESG και τη μεταβλητότητα των προτύπων αναφοράς ESG, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε ασυνεπή ευρήματα μεταξύ των μελετών. Επιπλέον, ορισμένοι υποστηρίζουν ότι ενώ το ESG μπορεί να συσχετίζεται με καλύτερη απόδοση, μπορεί να μην την προκαλεί. Οι εταιρείες με υψηλές επιδόσεις μπορεί απλώς να έχουν περισσότερους πόρους για να επενδύσουν σε πρωτοβουλίες ESG ή μπορεί να υπάρχουν άλλοι υποκείμενοι παράγοντες που οδηγούν τόσο την εφαρμογή ESG κριτηρίων, όσο και την οικονομική απόδοση. Αυτή η συζήτηση επισημαίνει την πολυπλοκότητα της απομόνωσης της επίδρασης των παραγόντων ESG από άλλες μεταβλητές που επηρεάζουν τα οικονομικά αποτελέσματα μιας εταιρείας.

Οι πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων έχουν οδηγήσει στην βελτίωση της ποιότητας και στην τυποποίηση της αναφοράς ESG, εστιάζοντας στη σημασία συγκεκριμένων θεμάτων ESG για την οικονομική απόδοση μιας εταιρείας. Οργανισμοί όπως το Sustainability Accounting

Standards Board (SASB) και το Global Reporting Initiative (GRI) έχουν αναπτύξει πλαίσια και πρότυπα για να βοηθήσουν τις εταιρείες να αναφέρουν πιο συνεπή και ουσιαστικά τους παράγοντες ESG. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ενώ η συζήτηση γύρω από το ESG και τις οικονομικές επιδόσεις συνεχίζεται, υπάρχει αυξανόμενη αναγνώριση της δυνατότητας των παραγόντων ESG να επηρεάσουν το προφίλ κινδύνου, τη φήμη και τη μακροπρόθεσμη οικονομική επιτυχία μιας εταιρείας. Καθώς η ποιότητα των δεδομένων ESG βελτιώνεται και διεξάγονται πιο εξελιγμένες αναλύσεις, είναι πιθανό να εξελιχθεί η κατανόηση του πώς ακριβώς οι παράγοντες ESG επηρεάζουν την οικονομική απόδοση, παρέχοντας σαφέστερη καθοδήγηση τόσο για τους επενδυτές όσο και για τις εταιρείες.

1.3. Μεθοδολογίες και στρατηγικές για επενδύσεις ESG

Η ενσωμάτωση ESG αναφέρεται στην πρακτική της ενσωμάτωσης περιβαλλοντικών και κοινωνικών παραγόντων και παραγόντων διακυβέρνησης στην παραδοσιακή χρηματοοικονομική ανάλυση και στη λήψη επενδυτικών αποφάσεων. Αυτή η διαδικασία συνεπάγεται συστηματική εξέταση των κινδύνων και των ευκαιριών ESG παράλληλα με οικονομικούς παράγοντες σε όλα τα στάδια της επενδυτικής διαδικασίας. Το σκεπτικό για την ενσωμάτωση του ESG βασίζεται στην κατανόηση ότι οι παράγοντες ESG μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την απόδοση και το προφίλ κινδύνου μιας εταιρείας με τους εξής τρόπους:

- ✓ **Ενσωμάτωση δεδομένων ESG:** Το πρώτο βήμα στην ενσωμάτωση ESG είναι η απόκτηση και ανάλυση των σχετικών δεδομένων ESG. Οι επενδυτές χρησιμοποιούν μια ποικιλία πηγών για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τις πρακτικές ESG μιας εταιρείας, συμπεριλαμβανομένων των αναφορών της εταιρείας, της έρευνας τρίτων και της άμεσης δέσμευσης με την εταιρεία. Τα δεδομένα ESG καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, από τις εκπομπές άνθρακα και τη χρήση νερού έως τις εργασιακές πρακτικές και την ποικιλομορφία του εργατικού δυναμικού. Στη συνέχεια, αυτές οι πληροφορίες χρησιμοποιούνται για να αξιολογηθεί πόσο καλά μια εταιρεία διαχειρίζεται τους κινδύνους και τις ευκαιρίες ESG (Eccles & Serafeim, 2013).

- ✓ Αξιολόγηση σημαντικότητας: Δεν είναι όλα τα ζητήματα ESG εξίσου σημαντικά για όλες τις εταιρείες ή τους κλάδους. Οι επενδυτές πρέπει να αξιολογήσουν τη σημασία διαφορετικών παραγόντων ESG, προσδιορίζοντας ποιοι είναι πιο πιθανό να επηρεάσουν την οικονομική απόδοση. Αυτό περιλαμβάνει την κατανόηση του συγκεκριμένου επιχειρηματικού πλαισίου κάθε εταιρείας και του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται. Το Συμβούλιο Προτύπων Λογιστικής Αειφορίας (SASB) και άλλοι οργανισμοί παρέχουν πλαίσια για τον εντοπισμό σημαντικών ζητημάτων ESG σε διαφορετικούς κλάδους (SASB, 2021).
- ✓ Ενσωμάτωση στη χρηματοοικονομική ανάλυση: Μόλις συλλεχθούν σχετικά δεδομένα ESG και εντοπιστούν σημαντικά ζητήματα, το επόμενο βήμα είναι να ενσωματωθούν αυτές οι πληροφορίες στην παραδοσιακή χρηματοοικονομική ανάλυση. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την προσαρμογή των χρηματοοικονομικών μοντέλων ώστε να αντικατοπτρίζει τον πιθανό αντίκτυπο των κινδύνων και ευκαιριών ESG στις μελλοντικές ταμειακές ροές, το κόστος κεφαλαίου ή τις μεθόδους αποτίμησης μιας εταιρείας. Για παράδειγμα, μια εταιρεία με ισχυρές περιβαλλοντικές πρακτικές μπορεί να αντιμετωπίσει χαμηλότερους ρυθμιστικούς κινδύνους και κόστος στο μέλλον, οδηγώντας σε υψηλότερες αναμενόμενες ταμειακές ροές ή χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου (Clark, Feiner, & Viehs, 2015).
- ✓ Κατασκευή χαρτοφυλακίου: Η ενσωμάτωση ESG επηρεάζει επίσης την κατασκευή χαρτοφυλακίου. Οι επενδυτές μπορεί να επιλέξουν να συγκεντρώσουν ορισμένους τίτλους με βάση την απόδοση ESG τους ή να αποκλείσουν εντελώς εταιρείες που δεν πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια ESG. Ο στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα χαρτοφυλάκιο που όχι μόνο έχει ισχυρές οικονομικές προοπτικές αλλά και ευθυγραμμίζεται με ορισμένα πρότυπα ή στόχους ESG.
- ✓ Παρακολούθηση και Δέσμευση: Η ενσωμάτωση ESG είναι μια συνεχής διαδικασία που περιλαμβάνει συνεχή παρακολούθηση της απόδοσης ESG και συνεργασία με εταιρείες για την ενθάρρυνση καλύτερων πρακτικών. Οι επενδυτές ενδέχεται να χρησιμοποιήσουν την επιρροή τους ως μέτοχοι για να ψηφίσουν σχετικά θέματα ESG σε ετήσιες συνεδριάσεις ή να ξεκινήσουν διάλογο με τη διοίκηση της εταιρείας σχετικά με τη βελτίωση της απόδοσης του ESG.

Η ενσωμάτωση του ESG αντιπροσωπεύει μια αλλαγή στις επενδυτικές πρακτικές, αντικατοπτρίζοντας μια αυξανόμενη συναίνεση ότι οι παράγοντες ESG είναι κρίσιμοι παράγοντες κινδύνου και απόδοσης. Καθώς ο τομέας των επενδύσεων ESG εξελίσσεται, το ίδιο συμβαίνει και με τα εργαλεία και τις στρατηγικές για την ενσωμάτωση του ESG στην παραδοσιακή χρηματοοικονομική ανάλυση, προσφέροντας στους επενδυτές νέους τρόπους για να επιτύχουν ανταγωνιστικές οικονομικές αποδόσεις, συμβάλλοντας επίσης σε κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους.

Επιπλέον, ο έλεγχος των επενδύσεων για κριτήρια ESG είναι μια κρίσιμη μέθοδος που χρησιμοποιείται από τους επενδυτές για την αξιολόγηση και την επιλογή επενδύσεων με βάση περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς παράγοντες και παράγοντες διακυβέρνησης. Αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει τον καθορισμό συγκεκριμένων κριτηρίων ESG για τη συμπερίληψη ή την εξαίρεση τίτλων από επενδυτικά χαρτοφυλάκια. Ο ρόλος των οργανισμών αξιολόγησης ESG είναι καθοριστικός σε αυτό το πλαίσιο, καθώς παρέχουν αξιολογήσεις της σχετικής απόδοσης ESG των επιχειρήσεων, τις οποίες χρησιμοποιούν οι επενδυτές για να ενημερώνουν τις αποφάσεις τους.

Ο έλεγχος ESG μπορεί να είναι αρνητικός ή θετικός. Ο αρνητικός έλεγχος περιλαμβάνει τον αποκλεισμό εταιρειών ή τομέων που βασίζονται σε συγκεκριμένα κριτήρια ESG, όπως η παραγωγή καπνού, οι κακές εργασιακές πρακτικές ή οι σημαντικές περιβαλλοντικές παραβιάσεις. Αυτή η μορφή ελέγχου αφορά την αποφυγή επενδύσεων που δεν πληρούν ορισμένα πρότυπα ηθικής ή βιωσιμότητας. Από την άλλη πλευρά, ο θετικός έλεγχος περιλαμβάνει την επιλογή εταιρειών που έχουν ανώτερη απόδοση ESG ή είναι ηγέτες σε βιώσιμες πρακτικές στον κλάδο τους. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει εταιρείες με ισχυρές πολιτικές για τη μείωση των εκπομπών άνθρακα, ισχυρή προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων ή αποτελεσματικές δομές εταιρικής διακυβέρνησης (Schueth, 2003). Ορισμένοι επενδυτές χρησιμοποιούν θεματικό έλεγχο, εστιάζοντας σε επενδύσεις σε τομείς που συμβάλλουν σε συγκεκριμένα περιβαλλοντικά ή κοινωνικά αποτελέσματα, όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Ο έλεγχος της καλύτερης κατηγορίας είναι μια άλλη προσέγγιση όπου οι επενδυτές επιλέγουν τις κορυφαίες επιδόσεις σε κάθε τομέα με βάση τα κριτήρια ESG.

Οι οργανισμοί αξιολόγησης ESG αξιολογούν την απόδοση ESG των εταιρειών και παρέχουν συγκεντρωτικές βαθμολογίες. Αυτοί οι οργανισμοί χρησιμοποιούν μια σειρά από πηγές δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων αναφορών εταιρειών, κυβερνητικών βάσεων δεδομένων και πηγών ειδήσεων, για να αξιολογήσουν τις πολιτικές, τις πρακτικές και την απόδοση των εταιρειών σε διάφορα ζητήματα ESG. Οι αξιολογήσεις που προκύπτουν βοηθούν τους επενδυτές να συγκρίνουν την απόδοση ESG των εταιρειών και να λαμβάνουν τεκμηριωμένες επενδυτικές αποφάσεις. Υπάρχουν αρκετοί γνωστοί οίκοι αξιολόγησης ESG, συμπεριλαμβανομένων των MSCI, Sustainalytics και Fitch, μεταξύ άλλων. Κάθε οργανισμός έχει τη μεθοδολογία του για την αξιολόγηση της απόδοσης ESG, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε διακυμάνσεις στις αξιολογήσεις για την ίδια εταιρεία σε διαφορετικούς οργανισμούς. Αυτές οι διακυμάνσεις μπορεί να οφείλονται σε διαφορές στο βάρος που δίνεται σε διάφορους παράγοντες ESG, στις πηγές πληροφοριών που χρησιμοποιούνται ή στα συγκεκριμένα κριτήρια ή δείκτες που λαμβάνονται υπόψη στην αξιολόγηση (Berg, Koelbel, & Rigobon, 2020). Παρά αυτές τις παραλλαγές, οι αξιολογήσεις ESG διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην επενδυτική διαδικασία παρέχοντας τυποποιημένες αξιολογήσεις της απόδοσης ESG των εταιρειών. Βοηθούν τους επενδυτές να εντοπίσουν πιθανούς κινδύνους και ευκαιρίες που σχετίζονται με ζητήματα ESG και να επιλέξουν εταιρείες που ευθυγραμμίζονται με τα κριτήρια ESG και τους επενδυτικούς τους στόχους.

Ενώ ο έλεγχος και η αξιολόγηση ESG είναι απαραίτητα εργαλεία για βιώσιμες επενδύσεις, δεν είναι χωρίς προκλήσεις. Ένα βασικό ζήτημα είναι η έλλειψη τυποποίησης στις αξιολογήσεις ESG, η οποία μπορεί να δυσκολέψει τους επενδυτές να συγκρίνουν αξιολογήσεις μεταξύ διαφορετικών εταιρειών ή να κατανοήσουν τη βάση για μια συγκεκριμένη αξιολόγηση. Μια άλλη πρόκληση είναι η ποιότητα και η διαθεσιμότητα των δεδομένων ESG, τα οποία μπορεί να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ εταιρειών και βιομηχανιών. Παρά αυτές τις προκλήσεις, ο έλεγχος και η αξιολόγηση ESG γίνονται όλο και πιο περίπλοκοι και διαδραματίζουν ολοένα πιο κρίσιμο ρόλο στην επενδυτική διαδικασία. Καθώς η ζήτηση για βιώσιμες επενδυτικές επιλογές συνεχίζει να αυξάνεται, είναι πιθανό να λάβουν χώρα στο μέλλον περαιτέρω εξελίξεις στις μεθοδολογίες και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο και την αξιολόγηση ESG.

Επιπρόσθετα, οι επενδύσεις αντίκτυπου και οι θεματικές επενδύσεις είναι στρατηγικές που επικεντρώνονται στη δημιουργία συγκεκριμένων ευεργετικών κοινωνικών ή περιβαλλοντικών επιπτώσεων παράλληλα με οικονομικά οφέλη. Αυτές οι προσεγγίσεις έχουν κερδίσει σημαντική έλξη καθώς οι επενδυτές επιδιώκουν ολοένα και περισσότερο να ευθυγραμμίσουν τις επενδύσεις τους με τις αξίες τους και να συμβάλουν σε θετικές αλλαγές κερδίζοντας παράλληλα απόδοση.

Με τον όρο “Impact Investing” ονομάζονται εκείνες οι στοχευμένες επενδύσεις που στοχεύουν στην επίλυση κοινωνικών ή περιβαλλοντικών προβλημάτων με παράλληλη δημιουργία οικονομικών αποδόσεων. Αυτός ο τύπος επένδυσης χαρακτηρίζεται συνήθως από μια πρόθεση να συμβάλει σε μετρήσιμο θετικό κοινωνικό ή περιβαλλοντικό αντίκτυπο. Οι επενδύσεις με αντίκτυπο μπορούν να γίνουν σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένων, ενδεικτικά, της καθαρής ενέργειας, της βιώσιμης γεωργίας και της μικροχρηματοδότησης. Ο βασικός παράγοντας διαφοροποίησης των επενδύσεων αντίκτυπου είναι η δέσμευση για μέτρηση και αναφορά της κοινωνικής και περιβαλλοντικής απόδοσης και της προόδου των υποκείμενων επενδύσεων. Αυτό διασφαλίζει τη διαφάνεια και τη λογοδοσία και βοηθά τους επενδυτές να δουν τα απτά αποτελέσματα των επενδύσεών τους (GIIN, 2020). Οι επενδύσεις αντίκτυπου αμφισβητούν τις μακροχρόνιες απόψεις ότι τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα πρέπει να αντιμετωπίζονται μόνο με φιλανθρωπικές δωρεές και ότι οι επενδύσεις στην αγορά πρέπει να επικεντρώνονται αποκλειστικά στην επίτευξη οικονομικών αποδόσεων. Η αυξανόμενη αγορά για επενδύσεις αντίκτυπου αντανakλά μια ευρύτερη αναγνώριση ότι ο ιδιωτικός τομέας μπορεί να συμβάλει στην επίλυση κρίσιμων κοινωνικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων (Bugg-Levine & Emerson, 2011).

Η θεματική επένδυση, από την άλλη πλευρά, περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός χαρτοφυλακίου επικεντρωμένου σε συγκεκριμένες ή αναμενόμενες μακροπρόθεσμες τάσεις, που συχνά σχετίζονται με κοινωνικά, περιβαλλοντικά ή τεχνολογικά θέματα. Σε αντίθεση με τις επενδύσεις αντίκτυπου, οι οποίες έχουν σαφή πρόθεση να δημιουργήσουν κοινωνικό ή περιβαλλοντικό αντίκτυπο, οι θεματικές επενδύσεις επικεντρώνονται στον εντοπισμό και την επένδυση σε τάσεις που αναμένεται να υποστούν σημαντική ανάπτυξη ή μετασχηματισμό. Για παράδειγμα, ένας επενδυτής μπορεί να επιλέξει ένα θέμα όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η λειψυδρία ή η

καινοτομία στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και να επενδύσει σε εταιρείες ή περιουσιακά στοιχεία που οδηγούν ή επωφελούνται από αυτές τις τάσεις. Η θεματική επένδυση επιτρέπει στους επενδυτές να συμβάλλουν στην προώθηση ορισμένων θεμάτων ή τους τομείς στους οποίους πιστεύουν ή αναμένουν να αναπτυχθούν σημαντικά στο μέλλον. Ενώ ο πρωταρχικός στόχος είναι συχνά η οικονομική απόδοση, αυτές οι επενδύσεις μπορούν επίσης να έχουν θετικές κοινωνικές ή περιβαλλοντικές επιπτώσεις υποστηρίζοντας βιομηχανίες ή εταιρείες που αντιμετωπίζουν σημαντικές παγκόσμιες προκλήσεις (MSCI, 2019).

Τόσο η επένδυση επιπτώσεων όσο και η θεματική επένδυση απαιτούν βαθιά κατανόηση των τομέων ή θεμάτων ενδιαφέροντος. Οι επενδυτές πρέπει να διεξάγουν διεξοδική δέουσα επιμέλεια για να διασφαλίσουν ότι οι επενδύσεις τους ευθυγραμμίζονται με τον επιδιωκόμενο αντίκτυπο ή το θέμα και έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Όπως με κάθε επένδυση, υπάρχουν κίνδυνοι και η απόδοση του αντίκτυπου και των θεματικών επενδύσεων μπορεί να διαφέρει πολύ. Καθώς αυτές οι στρατηγικές συνεχίζουν να αναπτύσσονται, είναι πιθανό να γίνουν όλο και πιο σημαντικό μέρος του επενδυτικού τοπίου. Η αύξηση του αντίκτυπου και των θεματικών επενδύσεων αντικατοπτρίζει μια ευρύτερη στροφή προς τον πιο συνειδητό καπιταλισμό, όπου οι επενδυτές αναζητούν όχι μόνο οικονομικές αποδόσεις αλλά και κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη.

2. Βιβλιογραφική επισκόπηση

2.1. Ευαισθητοποίηση και κατανόηση των επενδύσεων ESG

Οι Irawan και Okimoto (2022) εμβαθύνουν στην αλληλεπίδραση μεταξύ της απόδοσης ESG, της εταιρικής αξίας και της εταιρικής επενδυτικής συμπεριφοράς. Η έρευνά τους καταδεικνύει πώς η αυξημένη παγκόσμια συνειδητοποίηση ESG, όπως υποδεικνύεται από τον αριθμό των υπογραφόντων στις Αρχές των Ηνωμένων Εθνών για Υπεύθυνη Επένδυση (PRI), συσχετίζεται με υψηλότερες εταιρικές αποτιμήσεις για όσους επιδεικνύουν ισχυρή απόδοση ESG. Προτείνουν ότι οι εταιρείες με ανώτερες μετρήσεις ESG θεωρούνται καλύτερες επενδυτικές ευκαιρίες, αντανakλώντας το υψηλότερο Q Tobin. Είναι ενδιαφέρον ότι η μελέτη τους διερευνά επίσης την τάση αυτών των εταιρειών να υπερεπενδύουν, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η υψηλότερη απόδοση ESG δεν προκαλεί απαραίτητα υπερεπένδυση σε όλους τους τομείς. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τη σημασία της ευαισθητοποίησης του ESG στη διαμόρφωση εταιρικών στρατηγικών αποτίμησης και επενδύσεων.

Ο Li (2023) παρουσιάζει μια ολοκληρωμένη ανασκόπηση της εξέλιξης και της τρέχουσας κατάστασης των επενδύσεων ESG, υπογραμμίζοντας την αυξανόμενη σημασία τους εν μέσω κλιμάκωσης παγκόσμιων προκλήσεων. Το έγγραφο προσδιορίζει τέσσερις κύριες οντότητες στο τοπίο του ESG: διευκολυντές, αξιολογητές, επενδυτές και επαγγελματίες, που ο καθένας παίζει έναν ξεχωριστό ρόλο στη διάδοση των επενδύσεων ESG. Ο Li δίνει έμφαση στην προσέγγιση με επίκεντρο τους ενδιαφερόμενους φορείς της επένδυσης ESG, υποστηρίζοντας τη δυνατότητά τους να οδηγεί την κοινωνική ανάπτυξη προς βιώσιμους στόχους μέσω χρηματοοικονομικών μηχανισμών. Η εργασία εξετάζει συστηματικά τη διαδικασία ανάπτυξης, τους επενδυτές, τις επενδυτικές στρατηγικές και τη συνολική τροχιά της επένδυσης ESG, τοποθετώντας την ως μια κρίσιμη οικονομική προσέγγιση για την αντιμετώπιση και τον μετριασμό παγκόσμιων ζητημάτων.

Οι Kräussl, Oladiran και Stefanova (2023) διερευνούν τη δυναμική της επένδυσης ESG από την άποψη των προσδοκιών, των πεποιθήσεων και των

αντιλήψεων των επενδυτών. Εξετάζουν πώς οι επενδυτές ενσωματώνουν τις εκτιμήσεις ESG για να επιτύχουν όχι μόνο οικονομικές αποδόσεις αλλά και κοινωνικό αντίκτυπο. Το έγγραφο παρέχει μια ανάλυση της μακροπρόθεσμης έναντι της βραχυπρόθεσμης απόδοσης των επενδύσεων ESG, υποδεικνύοντας ότι ενώ τα περιουσιακά στοιχεία ESG ενδέχεται να υποαποδίδουν μακροπρόθεσμα λόγω της ασφάλειάς τους για βιωσιμότητα, μπορούν να έχουν καλύτερη απόδοση βραχυπρόθεσμα μέσω διαφόρων καναλιών. Οι συγγραφείς υπογραμμίζουν τα μικτά εμπειρικά στοιχεία σχετικά με την οικονομική υπεραπόδοση της ESG, αλλά συμφωνούν ότι η επένδυση ESG μπορεί να οδηγήσει σε θετικά κοινωνικά αποτελέσματα που οδηγούνται από τις αυξημένες αξίες της αγοράς και το χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου για τις πράσινες επιχειρήσεις. Η μελέτη δίνει έμφαση στον περίπλοκο και εξελισσόμενο χαρακτήρα των επενδύσεων ESG, αντανακλώντας την αυξανόμενη προτίμηση των επενδυτών για βιώσιμα περιουσιακά στοιχεία και τις επιπτώσεις της στην τιμολόγηση των περιουσιακών στοιχείων και στον κοινωνικό αντίκτυπο.

Στη μελέτη του Hvidkjær (2017), ο συγγραφέας πραγματοποιεί μια ολοκληρωμένη ανασκόπηση της βιβλιογραφίας για την επένδυση ESG, αναγνωρίζοντας τη σημαντική επέκτασή της την τελευταία δεκαετία. Ο Hvidkjær αξιολογεί κριτικά τις μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται σε αυτές τις μελέτες, επισημαίνοντας την τάση ορισμένων συγγραφέων να υποστηρίζουν την επένδυση ESG αντί να υιοθετούν μια ουδέτερη επιστημονική προσέγγιση. Η ανασκόπηση υπογραμμίζει την περίπλοκη και πολύπλευρη φύση της επένδυσης ESG, υποδεικνύοντας ότι η κερδοφορία και η αποτελεσματικότητα των στρατηγικών ESG μπορεί να ποικίλλει σημαντικά. Είναι ενδιαφέρον ότι ο Hvidkjær επισημαίνει τη σταθερή διαπίστωση ότι οι «αμαρτωλές μετοχές» τείνουν να υπεραποδίδουν, υποδηλώνοντας πιθανές συγκρούσεις για τους θεσμικούς επενδυτές, ιδιαίτερα εντός των συνταξιοδοτικών ταμείων, μεταξύ προσωπικών αξιών και καταπιστευματικών καθηκόντων.

Η συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση του Widyawati (2023) εξετάζει τις κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις (SRI) και τον θεμελιώδη ρόλο των μετρήσεων ESG σε αυτήν. Η μελέτη υπογραμμίζει τις κρίσιμες λειτουργίες των μετρήσεων ESG ως δείκτες απόδοσης βιωσιμότητας και ως ενεργοποιητές της αγοράς SRI. Ωστόσο, η Widyawati προσδιορίζει τη διαφάνεια και τη σύγκλιση ως σημαντικά ζητήματα που

υπονομεύουν την αξιοπιστία των μετρήσεων ESG. Η ανασκόπηση απαιτεί αυξημένη σαφήνεια και τυποποίηση στις μετρήσεις ESG για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους στην προώθηση υπεύθυνων επενδυτικών πρακτικών και στην ενίσχυση της βιωσιμότητας.

Οι Ahmad, Yaqub και Lee (2023) παρέχουν μια επιστημονική ανασκόπηση των παγκόσμιων τάσεων σχετικά με τους παράγοντες ESG και την επιρροή τους στις επιχειρηματικές επενδύσεις και τη βιωσιμότητα. Η περιεκτική τους ανασκόπηση αποκαλύπτει τον εκτεταμένο αντίκτυπο των γνωστοποιήσεων ESG στην ενίσχυση της βιωσιμότητας και της απόδοσης των επιχειρήσεων. Η μελέτη διερευνά επίσης την επίδραση της θρησκείας, της δομής διακυβέρνησης, του εθνικού συμφέροντος και της τεχνολογικής προόδου στις πρακτικές ESG. Είναι ενδιαφέρον ότι σημειώνει ότι οι επιχειρήσεις που έχουν τις ρίζες τους σε θρησκευτικές αρχές τείνουν να επιδεικνύουν καλύτερες κοινωνικο-περιβαλλοντικές επιδόσεις. Η ανασκόπηση παρέχει πληροφορίες για τη θετική σχέση μεταξύ των κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιδόσεων και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων, υποδηλώνοντας ότι η βελτίωση της ευημερίας της κοινωνίας και της επιχειρηματικής οικονομίας είναι αλληλοεξαρτώμενοι στόχοι.

Στη μελέτη των Lee and Suh (2022), οι συγγραφείς εμβαθύνουν στην περίπλοκη σχέση μεταξύ της συμπεριφοράς ESG και της οικονομικής απόδοσης, αναγνωρίζοντας την αδιευκρίνιστη φύση των υπαρχόντων ερευνητικών ευρημάτων. Συνιστούν μια πιο βαθιά κατανόηση των «υποκείμενων μηχανισμών», εντοπίζοντας μεταβλητές πρώτης τάξης, μεσολαβητές και μετριασμούς που επηρεάζουν αυτή τη σχέση. Το έγγραφο απαιτεί μια προσέγγιση διαδικασίας και ολοκληρωμένης μοντελοποίησης για την καλύτερη αποτύπωση της πολυπλοκότητας του τρόπου με τον οποίο η συμπεριφορά ESG επηρεάζει την οικονομική απόδοση. Ο Lee και ο Suh προτείνουν επίσης ότι μια ισορροπημένη προσέγγιση της εταιρικής συμπεριφοράς μεταξύ των στοιχείων E, S και G μπορεί να προσφέρει νέες γνώσεις για τα οικονομικά αποτελέσματα και να τονίσει τη σημασία της εξέτασης του "greenwashing" σε αυτά τα μοντέλα για την κατανόηση του πραγματικού αντίκτυπου της συμπεριφοράς ESG.

Οι Sinha, Datta και Zioło (2019) διεξάγουν μια μετα-ανάλυση για να διερευνήσουν τη συμπερίληψη των παραγόντων ESG στις επενδύσεις και την προσθήκη αξίας τους. Η έρευνά τους περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα μελετών για να καταλήξουν σε μια ολοκληρωμένη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο

ενσωματώνονται οι εκτιμήσεις ESG στις επενδυτικές αποφάσεις και τις συνακόλουθες οικονομικές επιπτώσεις. Υποστηρίζουν την ουσιαστική προσθήκη αξίας των παραγόντων ESG για τη δημιουργία πιο βιώσιμων και οικονομικά υγιών επενδυτικών χαρτοφυλακίων. Οι συγγραφείς παρέχουν μια λεπτομερή ανάλυση της σχέσης μεταξύ της ενσωμάτωσης ESG και των διαφόρων μετρήσεων απόδοσης, συμβάλλοντας σε μια πιο ενημερωμένη κατανόηση των βιώσιμων επενδυτικών πρακτικών.

Αντλώντας από την επισημασμένη βιβλιογραφία, το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, (Ευαισθητοποίηση και Κατανόηση των Επενδύσεων ESG), μπορεί να πλαισιωθεί γύρω από την κατανόηση και την ενσωμάτωση των κριτηρίων ESG στις επενδυτικές στρατηγικές, και το πώς αυτή η συνειδητοποίηση επηρεάζει την οικονομική απόδοση. Και τα κοινωνικά αποτελέσματα. Οι Irawan και Okimoto (2022) τονίζουν τη συσχέτιση μεταξύ της ενισχυμένης παγκόσμιας ευαισθητοποίησης για το ESG και των υψηλότερων αποτιμήσεων των επιχειρήσεων, υποδεικνύοντας μια αυξανόμενη αναγνώριση μεταξύ των επενδυτών και των εταιρειών της αξίας που ενσωματώνεται σε ισχυρές πρακτικές ESG. Τα ευρήματά τους υποδηλώνουν ότι η βαθύτερη επίγνωση και κατανόηση των παραγόντων ESG μπορεί να οδηγήσει σε πιο ενημερωμένες επενδυτικές αποφάσεις και ενδεχομένως να περιορίσει τις τάσεις υπερεπένδυσης σε ορισμένους τομείς. Ομοίως, οι Kräussl et al. (2023) εμβαθύνουν στο πώς οι αντιλήψεις και οι πεποιθήσεις των επενδυτών σχετικά με τους παράγοντες ESG διαμορφώνουν τις επενδυτικές στρατηγικές, σημειώνοντας ότι ενώ οι επενδύσεις ESG ενδέχεται να παρουσιάζουν βραχυπρόθεσμη υπεραπόδοση λόγω διαφόρων καναλιών, τα μακροπρόθεσμα οικονομικά αποτελέσματα είναι μικτά. Αυτό υπογραμμίζει τη σημασία της λεπτομερούς κατανόησης των παραγόντων ESG και των χρονικών επιπτώσεών τους στην οικονομική απόδοση. Επιπλέον, οι Lee and Suh (2022) υποστηρίζουν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη μοντελοποίηση της σχέσης μεταξύ συμπεριφοράς ESG και οικονομικής απόδοσης, προτείνοντας ότι μια ισορροπημένη προσέγγιση στο ESG μπορεί να αποκαλύψει νέες ιδέες για τα οικονομικά αποτελέσματα. Αυτό απαιτεί βελτιωμένη συνειδητοποίηση και κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι παράγοντες ESG δεν αποτελούν απλώς μεμονωμένες εκτιμήσεις, αλλά ενσωματώνονται στο ευρύτερο πλαίσιο της εταιρικής συμπεριφοράς και απόδοσης. Υπό το φως αυτών των μελετών, το πρώτο ερευνητικό ερώτημα μπορεί να διερευνήσει πώς η αυξημένη ευαισθητοποίηση και κατανόηση των παραγόντων ESG επηρεάζει την ενσωμάτωση αυτών των παραγόντων στις επενδυτικές στρατηγικές

και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και πώς αυτό, με τη σειρά του, επηρεάζει την οικονομική απόδοση και συμβάλλει στην ευρύτερη κοινωνική στόχους. Αυτή η ερώτηση θα έχει ως στόχο να αποκαλύψει τους μηχανισμούς μέσω των οποίων η ευαισθητοποίηση ESG μεταφράζεται σε δραστικές στρατηγικές και μετρήσιμα αποτελέσματα στον τομέα των βιώσιμων επενδύσεων.

2.2 Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG

Στη μελέτη των Bauer, Dong και Jiao (2023), οι συγγραφείς εμβαθύνουν στις στάσεις των επενδυτών απέναντι στις κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις μέσω ενός πειράματος εργαστηρίου με κίνητρα. Τα ευρήματα αποκαλύπτουν ότι οι συμμετέχοντες, όταν ενημερώθηκαν για την υψηλή βαθμολογία ESG ενός αμοιβαίου κεφαλαίου, προσάρμοσαν τις προσδοκίες τους για απόδοση προς τα πάνω, σε αντίθεση με την κοινή πεποίθηση ότι οι επενδύσεις ESG αποφέρουν χαμηλότερες αποδόσεις. Η υψηλή βαθμολογία ESG οδήγησε επίσης τα άτομα να είναι πιο συντηρητικά στην ενημέρωση των πεποιθήσεών τους ως απάντηση σε αρνητικές πληροφορίες και να αντιληφθούν μικρότερη ασάφεια σχετικά με την επένδυση. Αυτό υποδηλώνει ότι η επίγνωση της κατάστασης ESG μπορεί να αλλάξει σημαντικά τη στάση και τις αντιλήψεις των επενδυτών, καθιστώντας τους πιο αισιόδοξους για τις οικονομικές προοπτικές των υπεύθυνων επενδύσεων και πιο ανθεκτικούς στις επενδυτικές τους στρατηγικές έναντι των αρνητικών πληροφοριών της αγοράς. Η εργασία συμβάλλει στην κατανόηση της περίπλοκης ψυχολογίας πίσω από την επένδυση ESG και πώς μπορεί να επηρεαστεί από τις πεποιθήσεις και τη στάση των επενδυτών απέναντι στην ασάφεια.

Οι Borgers και Pownall (2014) διερευνούν τη σύνθετη σχέση μεταξύ μεμονωμένων επενδυτών, ιδιαίτερα των συμμετεχόντων στα συνταξιοδοτικά ταμεία, και τη στάση τους απέναντι σε κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνες επενδύσεις. Η μελέτη χρησιμοποιεί δεδομένα έρευνας για να αποκαλύψει ένα ποικίλο τοπίο στάσεων απέναντι στις προτεινόμενες απαιτήσεις κοινωνικών επενδύσεων. Ενώ πολλοί συμμετέχοντες εκφράζουν θετική στάση απέναντι στην κοινωνική ευθύνη στις επενδύσεις τους, υπάρχει μια αξιοσημείωτη δυσκολία στην ευθυγράμμιση αυτών των

μη οικονομικών προτιμήσεων με τις πραγματικές οικονομικές αποφάσεις, μια πρόκληση που επιδεινώνεται από τα γενικά χαμηλά επίπεδα χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού μεταξύ των νοικοκυριών. Τα ευρήματα της μελέτης υποδηλώνουν ότι ενώ υπάρχει μια εγγενής ευθυγράμμιση αξίας προς υπεύθυνες επενδύσεις, η πραγματική υλοποίηση είναι γεμάτη προκλήσεις λόγω της έλλειψης κατανόησης και ικανότητας ενσωμάτωσης αυτών των αξιών σε απτές επενδυτικές στρατηγικές. Αυτή η αποσύνδεση υπογραμμίζει την ανάγκη για βελτιωμένη χρηματοοικονομική εκπαίδευση και πιο αναλυτικές επενδυτικές πλατφόρμες που μπορούν να ενσωματώσουν καλύτερα ηθικούς παράγοντες στην επενδυτική διαδικασία.

Οι Gutsche, Nakai και Arimura (2021) παρέχουν μια εμπειρική εξέταση των βιώσιμων επενδυτικών συμπεριφορών στην Ιαπωνία, μια περιοχή με σχετικά περιορισμένη έρευνα. Η μελέτη τους επικεντρώνεται στην ατομική ευαισθητοποίηση, τα τρέχοντα επενδυτικά χαρτοφυλάκια και τις μελλοντικές επενδυτικές προθέσεις σχετικά με βιώσιμες πρακτικές. Οι ερευνητές διαπιστώνουν σημαντική έλλειψη ευαισθητοποίησης σχετικά με τις βιώσιμες επενδύσεις μεταξύ των μεμονωμένων Ιαπώνων επενδυτών, γεγονός που υποδηλώνει ένα σημαντικό κενό στην πληροφόρηση και την κατανόηση. Ο χρηματοοικονομικός γραμματισμός, η κοινωνική σηματοδότηση, η αντιληπτή οικονομική απόδοση και οι προτιμήσεις κινδύνου εμφανίζονται ως κρίσιμοι παράγοντες που επηρεάζουν τις τρέχουσες βιώσιμες επενδύσεις. Είναι ενδιαφέρον ότι, ενώ οι μη οικονομικοί παράγοντες όπως οι προσωπικές αξίες και η οικολογική πολιτική ταύτιση φαίνεται να έχουν μικρότερο αντίκτυπο στην Ιαπωνία σε σύγκριση με τις δυτικές χώρες, εξακολουθούν να παίζουν ρόλο στη διαμόρφωση των μελλοντικών προθέσεων για βιώσιμες επενδύσεις. Τα ευρήματα της μελέτης ρίχνουν φως στη μοναδική πολιτιστική και κοινωνική δυναμική που επηρεάζει τις βιώσιμες επενδύσεις στην Ιαπωνία και προτείνουν τρόπους για την αύξηση της δέσμευσης σε βιώσιμες πρακτικές μεταξύ μεμονωμένων επενδυτών.

Στη μελέτη των Gutsche και Ziegler (2019), οι συγγραφείς διερευνούν σχολαστικά την προθυμία των ιδιωτών επενδυτών να πληρώσουν για βιώσιμες επενδύσεις, παρέχοντας ενός πλαισίου κατανόησης των στάσεων και των προτιμήσεων που διαμορφώνουν αυτήν την αναδυόμενη αγορά. Η έρευνά τους, βασισμένη σε πειράματα δηλωμένων επιλογών μεταξύ των Γερμανών υπευθύνων λήψης χρηματοοικονομικών αποφάσεων, αποκαλύπτει μια σημαντική προθυμία πληρωμής

(WTP) για βιώσιμα επενδυτικά προϊόντα, ιδιαίτερα εκείνα που έχουν πιστοποιηθεί ως βιώσιμα. Τα ευρήματα της μελέτης είναι ενδεικτικά μιας ισχυρής δηλωμένης προτίμησης για βιώσιμες επενδύσεις, με αξιοσημείωτη διάκριση μεταξύ πιστοποιημένων και μη πιστοποιημένων βιώσιμων προϊόντων. Οι επενδυτές που επιδεικνύουν υψηλό WTP τείνουν να έχουν συγκεκριμένα ψυχολογικά χαρακτηριστικά, όπως ισχυρή περιβαλλοντική συνείδηση, και συγγένεια με τα αριστερά κόμματα. Η μελέτη υπογραμμίζει ότι οι επενδυτές αντιλαμβάνονται μικρότερη ασάφεια και είναι πιο συντηρητικοί στην αξιολόγηση κινδύνου όταν ενημερώνονται για την υψηλή αξιολόγηση ESG ενός αμοιβαίου κεφαλαίου, υποδηλώνοντας ότι η πιστοποίηση βιώσιμων προϊόντων παίζει κρίσιμο ρόλο στον επηρεασμό των επενδυτικών αποφάσεων. Αυτή η έντονη προθυμία ορισμένων ομάδων επενδυτών να πληρώσουν ένα ασφάλιστρο για βιώσιμες επενδύσεις υπογραμμίζει την ανάγκη για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να αναπτύσσουν και να εμπορεύονται πιστοποιημένα βιώσιμα προϊόντα που ευθυγραμμίζονται με αυτές τις αξίες και προτιμήσεις.

Στην εργασία των Rana, Sarva και Verma (2023), η εστίαση μετατοπίζεται στο ινδικό επενδυτικό τοπίο, όπου οι συγγραφείς διερευνούν πώς η προκοινωνική συμπεριφορά επηρεάζει τις προθέσεις των επενδυτών να συμμετάσχουν στην Κοινωνικά Υπεύθυνη Επένδυση (SRI). Χρησιμοποιώντας τη Θεωρία της Σχεδιασμένης Συμπεριφοράς, η μελέτη διερευνά τον μεσολαβητικό ρόλο των στάσεων στη διαμόρφωση των επενδυτικών προθέσεων με έμφαση στα κοινωνικά κίνητρα. Τα ευρήματα αποκαλύπτουν ότι η αντιληπτή αποτελεσματικότητα των καταναλωτών, ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος συμπεριφοράς και η αντιληπτή οικονομική απόδοση διαμορφώνουν άμεσα τη στάση των ατόμων έναντι των SRI. Αυτές οι στάσεις επηρεάζουν σημαντικά τις προθέσεις των επενδυτών να συμμετάσχουν σε SRI, καταδεικνύοντας τον κρίσιμο ρόλο της προκοινωνικής συμπεριφοράς στη λήψη επενδυτικών αποφάσεων. Η μελέτη είναι ιδιαίτερα κατατοπιστική καθώς ρίχνει φως στους παράγοντες που επηρεάζουν τις στάσεις έναντι της SRI στο ινδικό πλαίσιο, υποδεικνύοντας μια αυξανόμενη αναγνώριση του ρόλου των ατομικών αξιών και της ηθικής στις οικονομικές αποφάσεις. Υπογραμμίζεται η σημασία της κατανόησης και της προώθησης της προκοινωνικής συμπεριφοράς μεταξύ των επενδυτών, υποδηλώνοντας ότι η ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και των αντιλήψεων για την αποτελεσματικότητα και τον αντίκτυπο των SRI μπορεί να τονώσει τη μεγαλύτερη

συμμετοχή σε βιώσιμες επενδυτικές οδούς. Η μελέτη παρέχει πολύτιμες προτάσεις για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που στοχεύουν στην προώθηση της SRI, τονίζοντας την ανάγκη για στρατηγικές που ευθυγραμμίζονται με τις ηθικές και κοινωνικές αξίες των επενδυτών, συμβάλλοντας έτσι στην ευρύτερη κίνηση προς υπεύθυνες επενδύσεις.

Οι Adhiyogo, Dalimunthe, Triono και Arif (2022) διερευνούν το αυξανόμενο ενδιαφέρον για τα πράσινα ομόλογα μεταξύ μεμονωμένων επενδυτών στην Ινδονησία, προσφέροντας μια εικόνα για τις στάσεις και τις συμπεριφορές που ερμηνεύουν αυτήν την επενδυτική τάση. Η μελέτη χρησιμοποιεί ένα δομημένο ερωτηματολόγιο και πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση για να αναλύσει τους παράγοντες που επηρεάζουν την πρόθεση επένδυσης σε πράσινα ομόλογα. Διαπιστώνουν ότι ενώ η αντίληψη κινδύνου επηρεάζει σημαντικά τις προθέσεις των επενδυτών, το, παραδόξως, δεν παρουσιάζει άμεσο σημαντικό αντίκτυπο. Ωστόσο, η μελέτη αποκαλύπτει ότι ο χρηματοοικονομικός γραμματισμός μπορεί να μετριάσει τη σχέση μεταξύ περιβαλλοντικής ανησυχίας και επενδυτικής πρόθεσης, υποδηλώνοντας μια διαφοροποιημένη αλληλεπίδραση μεταξύ της γνώσης, της αξιολόγησης κινδύνου και των φιλοπεριβαλλοντικών στάσεων. Αυτή η έρευνα υπογραμμίζει τον κρίσιμο ρόλο της ευαισθητοποίησης και της κατανόησης των πράσινων χρηματοοικονομικών προϊόντων στη διαμόρφωση επενδυτικών αποφάσεων και προτείνει ότι η ενίσχυση του χρηματοοικονομικού γραμματισμού θα μπορούσε να ενισχύσει τη σύνδεση μεταξύ περιβαλλοντικής ανησυχίας και τάσης για επένδυση σε πράσινα ομόλογα. Τα ευρήματα δείχνουν ότι, ενώ οι Ινδονήσιοι επενδυτές είναι ανοιχτοί σε πράσινες επενδύσεις, υπάρχει ανάγκη για πιο στοχευμένη εκπαίδευση και προσπάθειες ευαισθητοποίησης για την αποτελεσματική ευθυγράμμιση των περιβαλλοντικών τους ανησυχιών με τις επενδυτικές τους επιλογές.

Οι Jonwall, Gupta και Pahuja (2022) εμβαθύνουν στις αντικρουόμενες στάσεις και δημογραφικά στοιχεία μεταξύ των κοινωνικά υπεύθυνων επενδυτών (SR) και των συμβατικών επενδυτών στην Ινδία. Χρησιμοποιώντας δεδομένα έρευνας, η μελέτη συγκρίνει αυτές τις ομάδες επενδυτών όσον αφορά τη συνειδητοποίησή τους για τις κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις (SRI), τις απόψεις για θέματα ESG, την επενδυτική συμπεριφορά και τα δημογραφικά στοιχεία. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι οι επενδυτές SR επιδεικνύουν υψηλότερο επίπεδο ευαισθητοποίησης σε SRI, μεγαλύτερη

ανησυχία για γενικά και συγκεκριμένα θέματα ESG και πιο έντονη κλίση προς επενδύσεις βασισμένες στην υπεύθυνη κατανάλωση σε σύγκριση με τους συμβατικούς επενδυτές. Συγκεκριμένα, οι επενδυτές SR είναι συνήθως μεσήλικες, μορφωμένοι άνδρες με ένα συγκεκριμένο επίπεδο εισοδήματος. Η μελέτη τμηματοποιεί επίσης τους Ινδούς ιδιώτες επενδυτές με βάση την ευαισθητοποίησή τους σε θέματα SRI, την πρόθεσή τους να αποδεχθούν χαμηλότερες αποδόσεις για λόγους ESG και τις επιλογές των καταναλωτών, εντοπίζοντας διακριτές ομάδες με διαφορετικά επίπεδα δέσμευσης σε SRI. Αυτή η τμηματοποίηση προσφέρει πολύτιμες πληροφορίες για διαχειριστές κεφαλαίων, υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που επιδιώκουν να ανταποκριθούν στις διαφορετικές ανάγκες και προτιμήσεις των Ινδών επενδυτών, υπογραμμίζοντας τις δυνατότητες για προσαρμοσμένα χρηματοοικονομικά προϊόντα και στρατηγικές που έχουν απήχηση με τις αξίες και τις συμπεριφορές διαφορετικών τμημάτων επενδυτών.

Οι Geraldine, Ottemoesoe και Darsih (2022) διερευνούν τους παράγοντες που επηρεάζουν τις κοινωνικά υπεύθυνες επενδυτικές προθέσεις (SRI) μεταξύ των επενδυτών στη Surabaya της Ινδονησίας. Χρησιμοποιώντας τη θεωρία της αιτιολογημένης δράσης (TRA), η μελέτη διερευνά τον αντίκτυπο των στάσεων, των υποκειμενικών κανόνων, των ηθικών κανόνων, της χρηματοοικονομικής παιδείας και των αποδόσεων στην πρόθεση των επενδυτών να συμμετάσχουν σε SRI. Τα ευρήματα αποκαλύπτουν ότι όλοι αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν σημαντικά τις προθέσεις SRI των επενδυτών. Η στάση απέναντι στο SRI διαδραματίζει κεντρικό ρόλο. Όσο πιο θετική είναι η στάση, τόσο μεγαλύτερη είναι η πρόθεση για επένδυση. Οι υποκειμενικοί κανόνες ή οι κοινωνικές επιρροές που περιβάλλουν τον επενδυτή, επηρεάζουν επίσης σημαντικά την πρόθεση, καταδεικνύοντας τη σημασία του κοινωνικού περιβάλλοντος στις επενδυτικές αποφάσεις. Οι ηθικοί κανόνες που σχετίζονται με την περιβαλλοντική συνείδηση και τα ηθικά ζητήματα ενισχύουν περαιτέρω την κλίση προς την SRI. Ο χρηματοοικονομικός γραμματισμός προσδιορίζεται ως κρίσιμος παράγοντας, υποδεικνύοντας ότι οι καλά ενημερωμένοι επενδυτές είναι πιο πιθανό να συμμετάσχουν σε SRI. Τέλος, οι αναμενόμενες αποδόσεις από τα μέσα SRI συμβάλλουν θετικά στις επενδυτικές προθέσεις, υποδηλώνοντας ότι, ενώ οι επενδυτές παρακινούνται από κοινωνικούς και ηθικούς λόγους, οι οικονομικές αποδόσεις παραμένουν ζωτικής σημασίας στοιχείο των επενδυτικών αποφάσεων. Αυτή η περιεκτική μελέτη παρέχει πληροφορίες για την πολύπλευρη φύση των επενδυτικών

στάσεων, τονίζοντας τη σημασία ενός ευρέος φάσματος παραγόντων στη διαμόρφωση των προθέσεων SRI.

Οι Raut, Kumar και Das (2020) εμβαθύνουν στις προθέσεις των μεμονωμένων επενδυτών για κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις στην Ινδία, εξετάζοντας την εγκυρότητα της θεωρίας της αιτιολογημένης δράσης (TRA) για την πρόβλεψη τέτοιων συμπεριφορών. Επεκτείνοντας το TRA με πρόσθετες μεταβλητές όπως ηθικούς κανόνες, περιβαλλοντική ανησυχία, χρηματοοικονομική παιδεία και οικονομική απόδοση, η μελέτη παρουσιάζει μια ανάλυση των παραγόντων που επηρεάζουν τις προθέσεις SRI. Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι οι στάσεις, οι υποκειμενικοί κανόνες, οι ηθικοί κανόνες, ο χρηματοοικονομικός γραμματισμός και η οικονομική απόδοση επηρεάζουν σημαντικά τις προθέσεις SRI των επενδυτών, με αξιοσημείωτη έμφαση στην επιρροή των υποκειμενικών κανόνων. Αυτό υπογραμμίζει τη σημασία των κοινωνικών επιρροών και των ηγετών κοινής γνώμης στη διαμόρφωση επενδυτικών συμπεριφορών. Ωστόσο, σε αντίθεση με τις προσδοκίες, η περιβαλλοντική ανησυχία δεν έδειξε σημαντική σχέση με την πρόθεση SRI, υποδηλώνοντας ότι ενώ οι επενδυτές παρακινούνται από διάφορους παράγοντες, οι περιβαλλοντικές ανησυχίες μπορεί να μην είναι στην πρώτη γραμμή στο ινδικό πλαίσιο. Οι επιπτώσεις της μελέτης είναι βαθιές για τις κυβερνήσεις και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής που στοχεύουν στην προώθηση της SRI, υποδεικνύοντας την ανάγκη εστίασης σε στρατηγικές που επηρεάζουν τους επενδυτές μέσω κοινωνικών κανόνων, ενισχύουν τον χρηματοοικονομικό γραμματισμό και αναδεικνύουν τα οικονομικά πλεονεκτήματα της SRI. Η έρευνα συμβάλλει σημαντικά στην κατανόηση των πολύπλοκων και πολιτιστικά ειδικών παραγόντων που οδηγούν τις προθέσεις SRI, ιδιαίτερα σε αναδυόμενες αγορές όπως η Ινδία.

Η γνώση από τις μελέτες που παρουσιάστηκαν παρέχει μια πολύπλευρη άποψη της στάσης των επενδυτών απέναντι στις επενδύσεις ESG, που αποτελούν τη βάση για το ερευνητικό ερώτημα: "Ποιες είναι οι στάσεις απέναντι στις επενδύσεις ESG;" Οι Bauer, Dong και Jiao (2023) αποκαλύπτουν μια διαφοροποιημένη ψυχολογία πίσω από τις επενδύσεις ESG, όπου οι υψηλότερες αξιολογήσεις ESG βελτιώνουν την αισιοδοξία των επενδυτών και την αξιολόγηση κινδύνου. Οι Borgers και Pownall (2014) υπογραμμίζουν την ένταση μεταξύ ηθικών κλίσεων και οικονομικών αποφάσεων, που επιδεινώνεται από τον χαμηλό χρηματοοικονομικό γραμματισμό. Οι Gutsche, Nakai

και Arimura (2021) επικεντρώνονται στις πολιτισμικές επιρροές στις βιώσιμες επενδυτικές συμπεριφορές, ιδιαίτερα στην έλλειψη ευαισθητοποίησης και δέσμευσης στην Ιαπωνία. Οι Geraldine, Ottemoesoe και Darsih (2022) τονίζουν το ευρύ φάσμα παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των ηθικών κανόνων και της χρηματοοικονομικής παιδείας, που διαμορφώνουν τις προθέσεις της SRI. Οι Raut, Kumar και Das (2020) επεκτείνουν το μοντέλο TRA για να συμπεριλάβει ηθικούς κανόνες και περιβαλλοντικές ανησυχίες, αντανakλώντας τα περίπλοκα κίνητρα πίσω από το SRI στην Ινδία. Συλλογικά, αυτές οι μελέτες υπογραμμίζουν την ποικιλόμορφη και συγκεκριμένη φύση των στάσεων απέναντι στις επενδύσεις ESG, που επηρεάζονται από ψυχολογικούς, κοινωνικούς, πολιτιστικούς και εκπαιδευτικούς παράγοντες. Αυτή η σύνθεση οδηγεί στη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο αυτές οι διάφορες συμπεριφορές επηρεάζουν την απόφαση για ενασχόληση με επενδύσεις ESG, διαμορφώνοντας στρατηγικές για την ενίσχυση της ενσωμάτωσης ESG σε επενδυτικά χαρτοφυλάκια.

2.3 Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG

Οι Parameswar, Hasan, Shri και Saini (2023) εντοπίζουν κρίσιμα εμπόδια στην υιοθέτηση ESG μέσω μιας τροποποιημένης προσέγγισης Ολικής Ερμηνευτικής Δομικής Μοντελοποίησης. Η έρευνά τους υπογραμμίζει την έλλειψη σαφήνειας σχετικά με τα ρυθμιστικά πρότυπα και τα πρότυπα αναφοράς ως σημαντικό εμπόδιο, επισημαίνοντας ότι μια τέτοια ασάφεια αποθαρρύνει τους οργανισμούς να υιοθετήσουν πρακτικές ESG. Η πολυπλοκότητα των κριτηρίων ESG και η απουσία παγκοσμίως αποδεκτών προτύπων δημιουργούν ένα τοπίο πρόκλησης για τις εταιρείες. Επιπλέον, η μελέτη υπογραμμίζει ότι παρά τα αντιληπτά οφέλη του ESG, πολλοί οργανισμοί είναι διστακτικοί λόγω του αντιληπτού υψηλού κόστους και της ασαφούς απόδοσης της επένδυσης που σχετίζεται με την εφαρμογή αυτών των πρακτικών. Οι συγγραφείς προτείνουν ότι οι σαφέστεροι κανονισμοί, μαζί με την ολοκληρωμένη επικοινωνία των οφελών, θα μπορούσαν να ενισχύσουν σημαντικά την υιοθέτηση του ESG. Ζητούν πιο βελτιωμένες και διαφανείς κατευθυντήριες γραμμές και κανονισμούς από τις

κυβερνήσεις και τους διεθνείς φορείς για να αποσαφηνιστούν οι προσδοκίες και η πορεία για την αναφορά και τη συμμόρφωση στο πλαίσιο του ESG.

Οι Mustaffa, Ahmad, and Bahrudin (2021) εξετάζουν συστηματικά τα εμπόδια στη συμμετοχή στην πράσινη χρηματοδότηση. Εντοπίζουν επτά βασικά εμπόδια: ανικανότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, περιορισμοί κεφαλαίου, αυστηρή πολιτική και κατευθυντήριες γραμμές, αδύναμη χρηματοδοτική δομή, πολιτικοί περιορισμοί, που θεωρούνται υψηλού κινδύνου και χαμηλή απόδοση επένδυσης και έλλειψη πρόσβασης. Αυτά τα εμπόδια συμβάλλουν συλλογικά σε μια απροθυμία ή αδυναμία των πιθανών επενδυτών ή δανειοληπτών να συμμετάσχουν σε πράσινη χρηματοδότηση. Για παράδειγμα, η ανικανότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων υποδηλώνει έλλειψη γνώσης, τεχνογνωσίας και δομών που απαιτούνται για την υποστήριξη των πράσινων επενδύσεων. Οι κεφαλαιακοί περιορισμοί και οι αυστηρές κατευθυντήριες γραμμές πολιτικής αντικατοπτρίζουν τις χρηματοπιστωτικές και ρυθμιστικές προκλήσεις, ενώ οι αδύναμες χρηματοδοτικές δομές και οι πολιτικοί περιορισμοί σηματοδοτούν συστημικά ζητήματα στην οικονομία και τη διακυβέρνηση που επηρεάζουν την πράσινη χρηματοδότηση. Η αντίληψη του υψηλού κινδύνου και της χαμηλής απόδοσης αποθαρρύνει τους επενδυτές που αναζητούν ανταγωνιστικές αποδόσεις. Τέλος, η έλλειψη πρόσβασης σε πράσινες επιλογές χρηματοδότησης, ιδίως στις αναπτυσσόμενες περιφέρειες, περιορίζει περαιτέρω τη συμμετοχή. Η μελέτη υπογραμμίζει την ανάγκη για συντονισμένες προσπάθειες για την αντιμετώπιση αυτών των φραγμών, που περιλαμβάνουν μεταρρυθμίσεις πολιτικής, ανάπτυξη ικανοτήτων σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, στρατηγικές μετριασμού του κινδύνου και δημιουργία περισσότερων οδών πρόσβασης στην πράσινη χρηματοδότηση.

Στη μελέτη τους, οι Gutsche and Zwergel (2020), εντοπίζουν επενδυτικά εμπόδια σχετικά με τις Κοινωνικά Υπεύθυνες Επενδύσεις (SRI) για μεμονωμένους επενδυτές και αναλύουν την αποτελεσματικότητα των ετικετών βιωσιμότητας ή διαφάνειας στην υπέρβαση αυτών των φραγμών. Το υψηλό κόστος πληροφόρησης αναγνωρίζεται ως σημαντικό εμπόδιο για τους πιθανούς επενδυτές. Η έλλειψη εμπιστοσύνης στους παρόχους SRI και η χαμηλή απόδοση των τραπεζών στο ρόλο τους ως μεσάζοντες περιπλέκουν περαιτέρω τη διαδικασία υιοθέτησης των SRI. Ωστόσο, η μελέτη προτείνει ότι τα πιστοποιητικά βιωσιμότητας θα μπορούσαν να μειώσουν το κόστος πληροφοριών και να ξεπεράσουν ορισμένα εμπόδια, ειδικά για τους νέους

επενδυτές, επιβεβαιώνοντας τη συνεκτίμηση των κριτηρίων βιωσιμότητας. Ωστόσο, αυτό απαιτεί έναν βαθμό βασικής γνώσης και εμπιστοσύνης στους παρόχους SRI. Η μελέτη επισημαίνει επίσης ότι ενώ η αντιληπτή οικονομική απόδοση και το κόστος συναλλαγής των SRI είναι σημαντικά, είναι λιγότερο κρίσιμα από το κόστος πληροφοριών, υποδεικνύοντας ότι οι επενδυτές χρειάζονται πιο στοχευμένες και αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με τις SRI.

Οι Jonsdottir, Sigurjonsson, Johannsdottir και Wendt (2022) διερευνούν τα εμπόδια στη χρήση δεδομένων ESG για επενδυτικές αποφάσεις, εστιάζοντας ιδιαίτερα στην ποιότητα των δεδομένων ESG. Οι θεσμικοί επενδυτές απαιτούν δεδομένα ESG υψηλής ποιότητας για να ενσωματώσουν αποτελεσματικά τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές πτυχές και τις πτυχές διακυβέρνησης στις επενδυτικές αποφάσεις. Ωστόσο, η μελέτη προσδιορίζει την ουσιαστικότητα, την ακρίβεια και την αξιοπιστία ως σημαντικές ανησυχίες σχετικά με την ποιότητα των δεδομένων ESG. Επιπλέον, η έλλειψη πρόσβασης σε δεδομένα που συλλέγονται από την κυβέρνηση και η αμφισβητήσιμη αξιοπιστία των αγορών πίστωσης άνθρακα από τις εταιρείες αποτρέπουν περαιτέρω τη χρήση δεδομένων ESG στις επενδυτικές αποφάσεις. Η μελέτη υποδηλώνει ότι οι εταιρείες και οι θεσμικοί επενδυτές έχουν συχνά αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με τη χρηστικότητα των δεδομένων που αποκαλύπτονται. Για να μετριαστούν αυτά τα εμπόδια, το έγγραφο συνιστά αυξημένη συνεργασία μεταξύ εταιρειών, επενδυτών και ρυθμιστικών αρχών για τη βελτίωση της ποιότητας των αναφορών ESG και τη διασφάλιση πιο ουσιαστικών και αποτελεσματικών πιστοποιήσεων βιωσιμότητας.

Οι Liou, Liu και Huang (2023) εμβαθύνουν στα σημαντικά εμπόδια που εμποδίζουν την υιοθέτηση ESG στις επιχειρήσεις. Χρησιμοποιούν την Μέθοδο DEMATEL για να καθορίσουν και να αναλύσουν τις αιτιώδεις σχέσεις μεταξύ των βασικών αποφρακτικών παραγόντων. Μεταξύ αυτών, η έλλειψη υποστήριξης της ανώτατης διοίκησης και οι ανησυχίες σχετικά με την απόδοση της επένδυσης βρέθηκαν να είναι τα πιο κρίσιμα εμπόδια. Η μελέτη τονίζει ότι η απόκτηση υποστήριξης από την ανώτατη διοίκηση είναι απαραίτητη για την επίτευξη των «Περιβαλλοντικών» στόχων, όπως οι βελτιώσεις των εγκαταστάσεων και η μείωση των απορριμμάτων, οι οποίοι είναι συνήθως πιο εύκολο να ξεκινήσουν και να παρουσιάσουν αποτελέσματα. Η αντιμετώπιση των «κοινωνικών» στόχων περιλαμβάνει τη φροντίδα της κοινότητας και

τη συμμετοχή σε δραστηριότητες πρόνοιας, ενώ οι στόχοι «Διακυβέρνησης» απαιτούν βελτιώσεις εσωτερικής διαχείρισης και εστίαση σε ζητήματα όπως ο ορθολογισμός των μισθών των στελεχών και η ποικιλομορφία του διοικητικού συμβουλίου. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις λόγω της ανάγκης για σημαντικές επενδύσεις στην ενημέρωση του εξοπλισμού ή στην αλλαγή των επιχειρηματικών διαδικασιών για την επίτευξη των στόχων ESG, γεγονός που συνδέεται με την ανησυχία για την απόδοση της επένδυσης. Η μελέτη προτείνει ότι η άμβλυνση αυτών των βασικών εμποδίων, ιδίως με την προώθηση της υποστήριξης της ανώτατης διοίκησης και την προσαρμογή της εστίασης από τις βραχυπρόθεσμες αποδόσεις σε μακροπρόθεσμα οφέλη βιώσιμης ανάπτυξης, θα μπορούσε να επιταχύνει την προώθηση του ESG εντός των επιχειρήσεων.

Οι Gutsche και Zwergel (2020) διερευνούν τα εμπόδια στις κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις (SRI) που αντιμετωπίζουν μεμονωμένοι επενδυτές και τον ρόλο των ετικετών βιωσιμότητας ή διαφάνειας στην υπέρβαση αυτών των εμποδίων. Η μελέτη προσδιορίζει το υψηλό κόστος πληροφόρησης ως σοβαρό εμπόδιο, παράλληλα με μια σημαντική δυσπιστία στους παρόχους προϊόντων SRI. Η έλλειψη εκπλήρωσης του ρόλου των τραπεζών ως διαμεσολαβητών επιτείνει περαιτέρω το πρόβλημα. Ενώ οι ετικέτες όπως τα πιστοποιητικά βιωσιμότητας θα μπορούσαν ενδεχομένως να μειώσουν το κόστος πληροφοριών και να ξεπεράσουν ορισμένα εμπόδια, ιδιαίτερα για νέους επενδυτές, η μελέτη υπογραμμίζει την αναγκαιότητα ενός βασικού επιπέδου γνώσης και εμπιστοσύνης στους παρόχους για να είναι αποτελεσματικές αυτές οι ετικέτες. Επιπλέον, η μελέτη σημειώνει ότι ενώ οι ετικέτες δείχνουν πολλά υποσχόμενες για την αντιμετώπιση ορισμένων επενδυτικών φραγμών, μια ποικιλία ψυχολογικών και γνωστικών προκαταλήψεων που επηρεάζουν μεμονωμένες οικονομικές αποφάσεις μπορεί να εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικά εμπόδια στην υιοθέτηση των SRI. Η έρευνα τονίζει την ανάγκη για πιο αξιόπιστες και στοχευμένες πληροφορίες σχετικά με τις SRI, πιθανώς μέσω αποτελεσματικών συστημάτων επίσημης, για τη διευκόλυνση της λήψης αποφάσεων των επενδυτών και την προώθηση της συμμετοχής των SRI.

Οι Emodi, Wade, Rekker και Greig (2022) επανεξετάζουν συστηματικά τα εμπόδια στις επενδύσεις πράσινου πεδίου σε λύσεις απαλλαγής από τον άνθρακα. Αυτή η μελέτη εστιάζει στον εντοπισμό των εμποδίων που εμποδίζουν τη χρηματοδότηση

της καθαρής ενέργειας, ειδικά σε έργα παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο πράσινο. Η ανάλυση, που βασίζεται σε 45 μελέτες που δημοσιεύθηκαν μεταξύ 2010 και 2022, κατηγοριοποιεί τα εμπόδια σε επτά ομάδες: προβλήματα που σχετίζονται με την επιχείρηση/αγορά, κατασκευαστικά, τεχνικά και λειτουργικά, περιβαλλοντικά, χρηματοοικονομικά, προβλήματα νομικά και σχετιζόμενα με ιδιοκτησιακά δικαιώματα, σχετιζόμενα με την κανονιστική συμμόρφωση και κοινωνικά. Τα βασικά ευρήματα δείχνουν ότι ενώ τα περιβαλλοντικά εμπόδια έχουν μειωθεί, τα κατασκευαστικά, τεχνικά και λειτουργικά, καθώς και πολιτικά και κοινωνικά εμπόδια έχουν αυξηθεί σημαντικά. Τα οικονομικά εμπόδια παρέμειναν σταθερά καθ' όλη τη διάρκεια των ετών. Η εμμονή αυτών των φραγμών, ιδιαίτερα σε πολιτικές και ρυθμιστικές, νομικές και οικονομικές πτυχές, υποδηλώνει την ανάγκη για πιο αποτελεσματικές δημόσιες πολιτικές και την ανάπτυξη της ικανότητας και της τεχνογνωσίας της τοπικής βιομηχανίας. Αυτό το έγγραφο υπογραμμίζει τη σημασία της αντιμετώπισης αυτών των διαφορετικών φραγμών για την επιτάχυνση της ανάπτυξης της ικανότητας καθαρής ενέργειας και την αποτελεσματική επίτευξη των κλιματικών στόχων.

Οι Aristei και Gallo (2023) αναλύουν τον αντίκτυπο της αντικειμενικής χρηματοοικονομικής γνώσης των ατόμων στις προτιμήσεις για ηθικούς μεσάζοντες και βιώσιμες επενδύσεις, με έμφαση στις διαφορές που σχετίζονται με το φύλο στις στάσεις απέναντι στις κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις (SRI). Χρησιμοποιώντας δεδομένα από την έρευνα της Τράπεζας της Ιταλίας, η μελέτη αποκαλύπτει ότι οι χρηματοοικονομικές γνώσεις αυξάνουν σημαντικά τις προτιμήσεις για βιώσιμη χρηματοδότηση, υποδεικνύοντας ότι οι ανεπαρκείς οικονομικές ικανότητες αποτελούν σημαντικό εμπόδιο στη συμμετοχή των SRI. Είναι ενδιαφέρον ότι η μελέτη διαπιστώνει ότι οι γυναίκες εμφανίζουν μεγαλύτερη προτίμηση στην οικονομική βιωσιμότητα από τους άνδρες. Επιπλέον, η έλλειψη εμπιστοσύνης στις οικονομικές γνώσεις κάποιου παρεμποδίζει ιδιαίτερα τη στάση απέναντι στις βιώσιμες επενδύσεις. Η μελέτη υπογραμμίζει ότι η χρηματοοικονομική γνώση και η εμπιστοσύνη ασκούν ετερογενή επηρεασμό στις στάσεις απέναντι στις SRI, υποδηλώνοντας ότι οι πρωτοβουλίες για την ενίσχυση του χρηματοοικονομικού γραμματισμού και της εμπιστοσύνης, ειδικά μεταξύ των γυναικών, θα μπορούσαν να είναι καθοριστικές για την αύξηση της συμμετοχής στην SRI. Τα ευρήματα της μελέτης υπογραμμίζουν την ανάγκη αντιμετώπισης των προκαταλήψεων έλλειψης χρηματοπιστωτικής εμπιστοσύνης και

των ανισοτήτων που σχετίζονται με το φύλο για την προώθηση της ευρύτερης δέσμευσης στη βιώσιμη χρηματοδότηση.

Σε όλη τη βιβλιογραφία, τα αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG είναι πολύπλευρα, που κυμαίνονται από τη ρυθμιστική ασάφεια, τους οικονομικούς περιορισμούς έως κοινωνικο-πολιτιστικές προκλήσεις. Οι Parameswar et al. (2023) τονίζουν την έλλειψη σαφήνειας στους κανονισμούς και τα πρότυπα αναφοράς ως βασικούς αποτρεπτικούς παράγοντες για την υιοθέτηση ESG. Οι Mustaffa, Ahmad και Bahrudin (2021) εντοπίζουν ολοκληρωμένα εμπόδια όπως η ανικανότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, οι περιορισμοί κεφαλαίου και τα πολιτικά ζητήματα που εμποδίζουν την πράσινη χρηματοδότηση. Οι Gutsche και Zwergel (2020) συζητούν το υψηλό κόστος πληροφοριών και τη δυσπιστία στους παρόχους SRI ως εμπόδια, προτείνοντας ότι οι ετικέτες μπορεί να μετριάσουν αυτά τα ζητήματα. Οι Jonsdottir et al. (2022) επισημαίνουν τις ανησυχίες σχετικά με την ουσιαστικότητα, την ακρίβεια και την αξιοπιστία στα δεδομένα ESG ως σημαντικά εμπόδια. Οι Liou, Liu και Huang (2023) υπογραμμίζουν την έλλειψη υποστήριξης από την ανώτατη διοίκηση και τις ανησυχίες σχετικά με την απόδοση επένδυσης (ROI) ως εσωτερικές οργανωτικές προκλήσεις. Οι Emodi et al. (2022) κατηγοριοποιούν τα εμπόδια σε επιχειρηματικές/αγορές, τεχνικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές πτυχές, ενώ οι Aristei και Gallo (2023) υπογραμμίζουν τις οικονομικές γνώσεις και τις διαφορές μεταξύ των φύλων ως κρίσιμες για την κατανόηση και την ενασχόληση με τις SRI. Αυτές οι μελέτες υποδεικνύουν συλλογικά ότι η υπέρβαση των επενδυτικών φραγμών ESG απαιτεί μια πολυδιάστατη προσέγγιση που περιλαμβάνει σαφέστερους κανονισμούς, ενισχυμένη χρηματοοικονομική παιδεία, οικοδόμηση εμπιστοσύνης και ισχυρότερη θεσμική υποστήριξη.

2.4 Μελλοντικές προοπτικές επένδυσης ESG

Οι Döttling και Kim (2021) στο άρθρο τους στο CESifo, παρατηρούν μια μετατόπιση στις προτιμήσεις των επενδυτών από τη βιωσιμότητα σε χρηματοοικονομικά και οικονομικά ζητήματα σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Αναλύουν την επισκεψιμότητα της αναζήτησης Google και τα δεδομένα ροής

κεφαλαίων, εντοπίζοντας μια κυκλικότητα στη ζήτηση ESG, ιδιαίτερα μεταξύ των λιανικών επενδυτών. Σε συνθήκες οικονομικής δυσπραγίας, οι προτιμήσεις των επενδυτών θα μπορούσαν να μετατοπιστούν ευρέως, επηρεάζοντας δυνητικά τη θεσμική ώθηση για ESG και αποδυναμώνοντας την ένταση και την επιρροή του. Το συμπέρασμα είναι ότι οι βιώσιμες επενδύσεις πρέπει να αποδίδουν σαφή χρηματοοικονομική και οικονομική αξία για τη διατήρηση του ενδιαφέροντος των επενδυτών, ειδικά σε δύσκολες οικονομικές περιόδους. Αυτό υποδηλώνει ένα μέλλον όπου οι επενδύσεις ESG ενδέχεται να αντιμετωπίσουν κυκλικές διακυμάνσεις στη ζήτηση, επηρεαζόμενες από ευρύτερες οικονομικές συνθήκες.

Το DFIN (2018) στη λευκή του βίβλο, συζητά το εξελισσόμενο τοπίο των εκθέσεων ESG και βιωσιμότητας και το χάσμα μεταξύ των προθέσεων και των ενεργειών των εταιρειών σχετικά με τις γνωστοποιήσεις ESG. Σημειώνουν ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για το ESG μεταξύ των επενδυτών, ωστόσο οι εισηγμένες εταιρείες δεν ανταποκρίνονται όπως αναμενόταν. Το έγγραφο υπογραμμίζει την ανάγκη για βελτιωμένα, χρήσιμα για αποφάσεις δεδομένα ESG, καθώς πολλοί επενδυτές βρίσκουν ανεπαρκείς τις τρέχουσες εταιρικές γνωστοποιήσεις. Η αυξανόμενη εξάρτηση από αξιολογήσεις ESG και πλαίσια όπως TCFD, SASB, GRI και CDP υποδηλώνει ένα μέλλον όπου θα μπορούσαν να προκύψουν πιο συνεπή δεδομένα ESG και σαφέστερα πρότυπα αναφοράς, ενισχύοντας ενδεχομένως τη διαδικασία λήψης αποφάσεων για τους επενδυτές και ευθυγραμμίζοντας τις εταιρικές στρατηγικές με τη μακροπρόθεσμη βιώσιμη στόχους.

Ο Liu (2023) εστιάζει στην εξέλιξη και τις προκλήσεις της επένδυσης ESG τα τελευταία χρόνια. Το έγγραφο εντοπίζει αρκετές κρίσιμες προκλήσεις που καθορίζουν τη μελλοντική ανάπτυξη των επενδύσεων ESG. Αυτά περιλαμβάνουν αποκλίνουσες προοπτικές μεταξύ λιανικών και θεσμικών επενδυτών, ασυνεπείς ορισμούς των κριτηρίων ESG σε διαφορετικούς οργανισμούς και διαφορετικές μεθόδους μέτρησης μεταξύ των παρόχων αξιολόγησης. Επιπρόσθετα, επισημαίνονται ζητήματα που σχετίζονται με τη διαφάνεια κατά τη διαδικασία ESG. Παρά αυτές τις προκλήσεις, το μέλλον των επενδύσεων ESG φαίνεται αισιόδοξο. Οι κανονιστικές εξελίξεις, όπως αυτές που αναμένονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των ΗΠΑ (SEC) και την Ομάδα Εργασίας για το Κλίμα και το ESG, είναι έτοιμες να αντιμετωπίσουν αυτές τις ασυνέπειες. Επιπλέον, βρίσκονται σε εξέλιξη προσπάθειες για την ενίσχυση της

διαφάνειας και της αξιοπιστίας μέσω ενημερωμένων πολιτικών και πιο ολοκληρωμένων απαιτήσεων γνωστοποίησης. Αυτές οι αλλαγές αναμένεται να βελτιώσουν την επένδυση ESG, καθιστώντας την πιο συνεπή και αξιόπιστη. Η μελέτη αναγνωρίζει επίσης τη συζήτηση σχετικά με τις οικονομικές επιδόσεις των επενδυτικών χαρτοφυλακίων ESG, υποδηλώνοντας την ανάγκη για πιο εστιασμένους κανονισμούς και πρότυπα αναφοράς για τη βελτίωση της απόδοσης και της αξιοπιστίας. Συνολικά, το έγγραφο προτείνει ότι, ενώ υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν, η τροχιά της επένδυσης ESG είναι θετική, με βελτιώσεις και μεγαλύτερη παγκόσμια ευαισθητοποίηση στο μέλλον.

Οι Abhayawansa και Mooneearpen (2021) παρουσιάζουν μια ολοκληρωμένη ανασκόπηση της έρευνας επενδύσεων ESG, εντοπίζοντας τις τρέχουσες τάσεις και τις πιθανές μελλοντικές κατευθύνσεις. Η ανάλυσή τους τονίζει τη διεπιστημονική και αυξανόμενη φύση του ESG που επενδύει στην έρευνα, υιοθετώντας κυρίως ποσοτικές μεθόδους και εστιάζοντας σε ανεπτυγμένες αγορές. Εντοπίζονται τέσσερα κύρια ερευνητικά σκέλη: η συμπεριφορά των επενδυτών, οι επενδυτικές στρατηγικές ESG, η απόδοση και τα χαρακτηριστικά των κεφαλαίων και των χαρτοφυλακίων που εστιάζονται στο ESG και οι αξιολογήσεις ESG. Η ανασκόπηση αποκαλύπτει μια αυξανόμενη επίγνωση του σημαντικού αντίκτυπου που μπορούν να έχουν τα κριτήρια ESG στην απόδοση των επιχειρήσεων και της αγοράς, παράλληλα με τα ηθικά κίνητρα για επενδύσεις ESG. Ωστόσο, η πολυπλοκότητα των απαντήσεων των επενδυτών σε παράγοντες και πληροφορίες ESG και η αποτελεσματικότητα των ενεργειών των επενδυτών στον επηρεασμό του προσανατολισμού ESG των εταιρειών, είναι τομείς που απαιτούν περαιτέρω διερεύνηση. Η έρευνα υπογραμμίζει επίσης τη στροφή από τα ηθικά θεμέλια της επένδυσης ESG στην εστίαση στη διαχείριση κινδύνου και την αναζήτηση κέρδους. Επιπλέον, η μελέτη επισημαίνει την ανάγκη για μελλοντική έρευνα για την αξιολόγηση της απόδοσης του ESG με βάση κριτήρια κατάλληλα για την ίδια την επένδυση ESG και για τη διερεύνηση της ενσωμάτωσης των παραγόντων ESG στις αποφάσεις δανεισμού. Η ανασκόπηση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, ενώ υπάρχει σημαντική πρόοδος στην έρευνα επενδύσεων ESG, εξακολουθούν να υπάρχουν πολλοί τομείς που απαιτούν περαιτέρω μελέτη για να βελτιωθεί η κατανόηση για τις επενδύσεις ESG και τον ρόλο της στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι Manaswi, Singh και Gupta (2023) διερευνούν τον κεντρικό ρόλο των βιώσιμων επενδύσεων στην προώθηση της οικονομικής και της ανθρώπινης ανάπτυξης, ενώ αντιμετωπίζουν κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα. Η συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση, βασισμένη σε εβδομήντα δύο εργασίες από το 2014 έως το 2022, χρησιμοποιεί το πρωτόκολλο PRISMA και διάφορα αναλυτικά εργαλεία για να αποκαλύψει την αυξανόμενη επιστημονική προσοχή στις βιώσιμες επενδύσεις. Αυτή η ανασκόπηση προσδιορίζει αναδυόμενα θέματα στην έρευνα για βιώσιμες επενδύσεις, όπως η ωριμότητα θεμάτων όπως η «αειφόρος ανάπτυξη» και οι «αειφόρες επενδύσεις» και η εμφάνιση της «επένδυσης ESG». Επιπρόσθετα, η «επιλογή χαρτοφυλακίου» και η «οικονομική απόδοση ESG» προσδιορίζονται ως εξειδικευμένα θέματα. Οι συγγραφείς προτείνουν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο με τίτλο «Εμπόδια, Στρατηγικές Μετριασμού και Ευκαιρίες» για να καθοδηγήσει τη μελλοντική έρευνα. Αυτό το πλαίσιο στοχεύει στην πλοήγηση στις προκλήσεις και στην αξιοποίηση ευκαιριών σε βιώσιμες επενδύσεις, παρέχοντας μια δομημένη διαδρομή για μελλοντικές ακαδημαϊκές έρευνες και πρακτικές εφαρμογές σε αυτό το δυναμικό πεδίο.

Οι Wan, Dawod, Chanaim και Ramasamy (2023) παρουσιάζουν μια ανάλυση του ερευνητικού τοπίου ESG, εντοπίζοντας hotspots και μελλοντικές τάσεις στον τομέα. Χρησιμοποιώντας δεδομένα από 755 εργασίες που σχετίζονται με το ESG που δημοσιεύθηκαν μεταξύ 2004 και 2021, η μελέτη χρησιμοποιεί το VOSviewer και το CiteSpace για μια ολοκληρωμένη ανασκόπηση. Η μελέτη υπογραμμίζει τα ερευνητικά hotspots όπως η φιλοσοφία του συστήματος ESG, τα οικονομικά αποτελέσματα του ESG και η συσχέτισή του με την εταιρική κοινωνική ευθύνη (CSR). Όσον αφορά το μέλλον, η μελέτη προσδιορίζει τρεις κύριες τάσεις της έρευνας: εξέταση της επιρροής του ESG στις αναδυόμενες αγορές, του αντίκτυπου του στην κεφαλαιαγορά και περαιτέρω διερεύνηση της γνωστοποίησης πληροφοριών και των αξιολογήσεων του ESG. Αυτές οι τάσεις υποδηλώνουν εμβάθυνση και διεύρυνση της έρευνας ESG, δίνοντας έμφαση στις οικονομικές της συνέπειες, στον μηχανισμό του αντίκτυπου στην αγορά και στην ανάγκη για βελτιωμένη διαφάνεια στις αναφορές ESG. Οι συγγραφείς τονίζουν τη σημασία της συνεχούς έρευνας ESG για την υποστήριξη της τυποποίησης της αγοράς, της ρύθμισης της εταιρικής συμπεριφοράς και της βιώσιμης ανάπτυξης της χρηματοπιστωτικής αγοράς. Αυτή η μελέτη παρέχει έναν οδικό χάρτη για μελλοντικές κατευθύνσεις έρευνας και υπογραμμίζει την αυξανόμενη σημασία του ESG στη διαμόρφωση στόχων βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι Marzuki, Nor, Ramli, Basah και Aziz (2023) ξεκινούν μια εκτενή ανάλυση για να κατανοήσουν την επιρροή των ESG και των Κοινωνικά Υπεύθυνων Επενδύσεων (SRI), των ηθικών και αντίκτυπων επενδυτικών δραστηριοτήτων στο χαρτοφυλάκιο και την οικονομική απόδοση. Χρησιμοποιώντας δεδομένα από 260 άρθρα και χρησιμοποιώντας βιβλιομετρική χαρτογράφηση και ομαδοποίηση, η μελέτη αποστάζει ένα ολοκληρωμένο σύνολο γνώσεων και αναδυόμενων τάσεων στο ESG και τις σχετικές επενδυτικές δραστηριότητες. Ο θεματικός χάρτης κατηγοριοποιεί τα σχετικά θέματα σε τέσσερις διακριτούς τομείς: εξειδικευμένα θέματα όπως η SRI και η δέσμευση, θέματα που περιλαμβάνουν εταιρικές οικονομικές και κοινωνικές επιδόσεις, αναδυόμενα ή φθίνοντα θέματα όπως η κοινωνική ευθύνη και οι ηθικές επενδύσεις και βασικά θέματα όπως η οικονομική απόδοση και η διακυβέρνηση. Ειδικότερα, η εργασία τοποθετεί τις κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις, τη δέσμευση και το ESG μεταξύ εξειδικευμένων και αναδυόμενων/φθίνουσας σημασίας θεμάτων, ενώ ο αντίκτυπος του COVID-19 στη βιωσιμότητα και τις οικονομικές επιδόσεις κυμαίνεται μεταξύ ενός εξαιρετικά ανεπτυγμένου και ενός βασικού θέματος. Το έγγραφο αποκαλύπτει ότι η ενσωμάτωση παραγόντων ESG και η ενεργός δέσμευση είναι ζωτικής σημασίας για τεκμηριωμένες επενδυτικές αποφάσεις και βιώσιμη ανάπτυξη, υποστηρίζοντας ισχυρότερα ρυθμιστικά πλαίσια για την υποστήριξη υπεύθυνων επενδυτικών πρακτικών και διαφάνειας στις αναφορές ESG. Θεωρεί ότι τέτοια μέτρα είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση μιας ανθεκτικής και αποτελεσματικής κεφαλαιαγοράς. Η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η εξέταση της ESG, της SRI, της ηθικής επένδυσης και της επένδυσης με αντίκτυπο είναι ουσιαστικής σημασίας για τη βελτίωση της χρηματοοικονομικής απόδοσης και του χαρτοφυλακίου, συμβάλλοντας έτσι στη βιώσιμη ανάπτυξη και μια πιο ισχυρή κεφαλαιαγορά.

Η γνώση από τις μελέτες των Döttling και Kim (2021), DFIN (2018), Liu (2023), Abhayawansa and Mooneeapen (2021), Manaswi, Singh και Gupta (2023), Wan et al. (2023) και Marzuki et al. (2023) οδηγεί σε μια πρόβλεψη για ένα πολύπλευρο μέλλον για τις επενδύσεις ESG. Τα βασικά ευρήματα υποδηλώνουν μια αυξανόμενη αναγνώριση του χρηματοοικονομικού και οικονομικού αντίκτυπου του ESG εν μέσω προκλήσεων της κυκλικότητας της αγοράς, των αλλαγών στις προτιμήσεις των επενδυτών και της ανάγκης για διαφανή, τυποποιημένη αναφορά ESG. Οι Döttling και Kim (2021) υπογραμμίζουν την ευπάθεια της ζήτησης ESG στις οικονομικές διακυμάνσεις, ιδιαίτερα μεταξύ των λιανικών επενδυτών. Το DFIN (2018) σημειώνει

μια διαφορά μεταξύ του αυξανόμενου ενδιαφέροντος των επενδυτών για την ESG και της πραγματικής εταιρικής ανταπόκρισης, ζητώντας καλύτερες γνωστοποιήσεις. Ο Liu (2023) προβλέπει ρυθμιστικές εξελίξεις για την αντιμετώπιση των ασυνεπειών ESG, σηματοδοτώντας μια αισιόδοξη αλλά και δύσκολη πορεία στο μέλλον. Οι Abhayawansa και Mooneeapen (2021) υπογραμμίζουν την ανάπτυξη και την πολυεπιστημονικότητα στην επενδυτική έρευνα ESG, ενώ οι Manaswi, Singh και Gupta (2023) τονίζουν τον ρόλο των βιώσιμων επενδύσεων στην οικονομική και ανθρώπινη ανάπτυξη. Οι Wan et al. (2023) προσδιορίζουν τις τάσεις των αναδυόμενων αγορών, τονίζοντας την αναγκαιότητα συνεχούς έρευνας. Οι Marzuki et al. (2023) προβληματίζονται σχετικά με την ανάγκη ενσωμάτωσης των εκτιμήσεων ESG για βελτιωμένη οικονομική απόδοση και ανθεκτικότητα της αγοράς. Συνολικά, οι μελέτες υποστηρίζουν μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση για τις επενδύσεις ESG, δίνοντας έμφαση στη ρυθμιστική υποστήριξη, βελτιωμένες γνωστοποιήσεις και εκπαίδευση αγοράς. Το μέλλον των επενδύσεων ESG φαίνεται να είναι περισσότερο ευθυγραμμισμένο με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης, με γνώμονα την ενισχυμένη κατανόηση των επενδυτών και την παγκόσμια ευαισθητοποίηση. Ωστόσο, η επίτευξη αυτών των στόχων απαιτεί την υπέρβαση των υφιστάμενων περιορισμών μέσω στρατηγικών, ενημερωμένων και συνεργατικών προσπάθειών μεταξύ των διαφόρων συμμετεχόντων στην αγορά.

3. Μεθοδολογία έρευνας

3.1. Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της έρευνας που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια εκπόνησης της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση των απόψεων των ατόμων που συμμετείχαν σε αυτήν, σχετικά με τις ESG επενδύσεις. Για την ικανοποίηση του σκοπού αυτού, διατυπώθηκαν τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα.

3.2 Τα ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα διατυπώνονται ως εξής.

- ✓ Ποιες είναι οι απόψεις των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα σχετικά με τις ESG επενδύσεις;
- ✓ Υπάρχει συσχέτιση και αιτιακή σχέση ανάμεσα στις τέσσερις μεταβλητές της έρευνας;
- ✓ Επηρεάζονται και με ποιον τρόπο οι απόψεις των ερωτώμενων από τα ειδικά δημογραφικά χαρακτηριστικά τους;

3.3 Το ερωτηματολόγιο και το δείγμα της έρευνας

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας αποτελείται από συνολικά 34 ερωτήσεις που είναι χωρισμένες σε πέντε τμήματα. Τα πρώτα τέσσερα τμήματα του ερωτηματολογίου διερευνούσαν τις απόψεις και τις στάσεις των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα σχετικά με α) την Ευαισθητοποίηση και την Κατανόηση των Επενδύσεων ESG (7 ερωτήσεις), β) τις Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG (12 ερωτήσεις), γ) τα

Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG (6 ερωτήσεις) και δ) τις Μελλοντικές Προοπτικές Επένδυσης ESG (5 ερωτήσεις). Οι ερωτώμενοι θα έπρεπε να απαντήσουν σε αυτές με την βοήθεια της κλίμακας

- ✓ 1= Διαφωνώ απόλυτα
- ✓ 2= Διαφωνώ
- ✓ 3= Είμαι ουδέτερος
- ✓ 4= Συμφωνώ
- ✓ 5= Συμφωνώ απόλυτα

Το πέμπτο και τελευταίο τμήμα του ερωτηματολογίου αποτελούνταν από 4 ερωτήσεις που αναφέρονταν σε πληροφορίες σχετικά με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος. Το ερωτηματολόγιο, τέλος, σχεδιάστηκε και διαμοιράστηκε ηλεκτρονικά μέσω της εφαρμογής google drive σε 100 περίπου άτομα. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν την περίοδο από τον Οκτώβριο μέχρι και τον Νοέμβριο του 2023. Από αυτά, επιστράφηκαν συμπληρωμένα τα 92, διαμορφώνοντας τον βαθμό ανταποκρισιμότητας στο 92%.

3.4 Στατιστικές μέθοδοι επεξεργασίας δεδομένων

Τα ερωτηματολόγια στην συνέχεια μεταφέρθηκαν από το excel στο spss ώστε να είναι δυνατή η επεξεργασία τους. Σε σχέση με τα στατιστικά εργαλεία, τα μέτρα θέσης και διασποράς που χρησιμοποιήθηκαν ήταν οι απόλυτες και οι σχετικές συχνότητες, οι μέσες τιμές και οι τυπικές αποκλίσεις. Εξάλλου, έγινε χρήση της μονοπαραγοντικής ανάλυσης διακύμανσης στις περιπτώσεις που η ανεξάρτητη μεταβλητή είχε πέραν των δυο παραγόντων και του t-test για ανεξάρτητα δείγματα στις περιπτώσεις που η ανεξάρτητη μεταβλητή είχε ακριβώς δυο παράγοντες, ενώ για τις στατιστικά σημαντικές διαφορές, η ανάλυση συνεχίστηκε με την διενέργεια του post hoc ελέγχου LSD. Επίσης έλαβε χώρα η ανάλυση συσχέτισης με την χρήση του συντελεστή Pearson και ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης με την επιλογή stepwise του SPSS. Το διάστημα εμπιστοσύνης τοποθετήθηκε στο 95% όπως συνήθίζεται στις αντίστοιχες κοινωνικές έρευνες.

4. Τα αποτελέσματα της έρευνας

4.1 Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος

Το δημογραφικό προφίλ της έρευνας που παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα παρέχει μια κατανόηση των χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων όσον αφορά την ηλικία, το φύλο, το επίπεδο εισοδήματος και το μορφωτικό επίπεδο. Συνολικά καταγράφηκαν 92 έγκυρες απαντήσεις σε αυτές τις δημογραφικές μεταβλητές, παρέχοντας ένα πλαίσιο με βάση το οποίο τα ευρήματα της έρευνας μπορεί να γίνει κατανοητό. Ως προς την ηλικιακή κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα θα πρέπει να σημειωθεί ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων, το 68,5% (63 άτομα), εμπίπτει στην ηλικιακή ομάδα 36-50 ετών, υποδηλώνοντας μια ισχυρή εκπροσώπηση από αυτή την ηλικιακή ομάδα. Η ομάδα με τις μικρότερες ηλικίες, άτομα ηλικίας έως 35 ετών, περιλαμβάνει το 26,1% (24 άτομα) των συμμετεχόντων, παρέχοντας πληροφορίες από μια σχετικά νεότερη οπτική. Η μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα, οι άνω των 50 ετών, είναι η λιγότερο εκπροσωπούμενη με μόνο το 5,4% (5 άτομα) των απαντήσεων. Αυτή η κατανομή αντικατοπτρίζει μια κυρίαρχη άποψη μέσης ηλικίας στις απαντήσεις της έρευνας, με λιγότερα στοιχεία από την παλαιότερη γενιά. Όσον αφορά το φύλο, η έρευνα έχει υψηλότερη εκπροσώπηση των γυναικών, αποτελώντας το 63% (58 άτομα) των ερωτηθέντων, έναντι 37% (34 άτομα) που είναι άνδρες. Αυτό δείχνει ότι η πλειονότητα των σχολίων και των αντιλήψεων που συγκεντρώθηκαν στην έρευνα είναι από γυναικεία προοπτική, γεγονός που θα μπορούσε να επηρεάσει τις γενικές στάσεις και πεποιθήσεις που αντικατοπτρίζονται στα αποτελέσματα της έρευνας. Η εκπροσώπηση σε επίπεδο εισοδήματος βρίσκεται κατά κύριο λόγο στην κατώτερη κατηγορία, με το 60,9% (56 άτομα) των ερωτηθέντων να δηλώνουν εισόδημα έως και 15.000 ευρώ. Η ομάδα μεσαίου εισοδήματος, που κερδίζει από 15.000 έως 30.000 ευρώ, αντιπροσωπεύει το 30,4% (28 άτομα) του πληθυσμού της έρευνας. Το υψηλότερο επίπεδο εισοδήματος, άνω των 30.000 ευρώ, είναι το λιγότερο εκπροσωπούμενο με μόνο το 8,7% (8 άτομα) των ερωτηθέντων να εμπίπτουν σε αυτήν την κατηγορία. Αυτό υποδηλώνει ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων είναι από το χαμηλότερο έως το μεσαίο εισόδημα, αντανakλώντας ενδεχομένως τις οικονομικές προοπτικές και τους περιορισμούς αυτού του δημογραφικού στοιχείου στο πλαίσιο των επενδύσεων ESG. Τέλος, οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι μορφωμένοι, με

σημαντική πλειοψηφία, 67,4% (62 άτομα) να είναι κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών. Ακολουθεί το 26,1% (24 άτομα) που έχουν πτυχίο. Μόνο ένα μικρό ποσοστό, 6,5% (6 άτομα), ανέφερε ότι έχει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως το υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο. Το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης μεταξύ των ερωτηθέντων υποδηλώνει ότι οι γνώσεις της έρευνας αντλούνται σε μεγάλο βαθμό από μια σκοπιά υψηλής μόρφωσης, η οποία μπορεί να επηρεάσει την κατανόηση, τις στάσεις και τα αντιληπτά εμπόδια σχετικά με τις επενδύσεις ESG. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι το δημογραφικό προφίλ της έρευνας δείχνει μια ομάδα συμμετεχόντων που είναι κυρίως μεσήλικες, γυναίκες, χαμηλότερου έως μεσαίου εισοδήματος και υψηλού μορφωτικού επιπέδου.

Πίνακας 1. Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος

Μεταβλητή	Επιλογές	Συχνότητες	% Συχνότητες
Ηλικία	μέχρι 35 ετών	24	26,1
	36-50 ετών	63	68,5
	πάνω από 50 ετών	5	5,4
Φύλο	Άνδρας	34	37,0
	Γυναίκα	58	63,0
Επίπεδο εισοδήματος	μέχρι 15.000 ευρώ	56	60,9
	15.000-30.000 ευρώ	28	30,4
	πάνω από 30.000 ευρώ	8	8,7
Μορφωτικό επίπεδο	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	6	6,5
	Πτυχίο	24	26,1
	Μεταπτυχιακές σπουδές	62	67,4

4.2 Οι απόψεις των ερωτώμενων ως προς τις επενδύσεις ESG

Η πρώτη ενότητα της έρευνας σχετικά με τις απόψεις των ερωτώμενων για τις επενδύσεις ESG εστιάζει στην «Εναισθητοποίηση και Κατανόηση των Επενδύσεων ESG» και συγκεντρώνει δεδομένα από τους 92 ερωτηθέντες. Οι ερωτήσεις έχουν σχεδιαστεί για να αξιολογήσουν την εξοικείωση, την κατανόηση και την αντίληψη των

κριτηρίων ESG στις επενδύσεις. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων παρέχει πληροφορίες με βάση τις μέσες βαθμολογίες και τις τυπικές αποκλίσεις, αποκαλύπτοντας το επίπεδο συνειδητοποίησης και κατανόησης μεταξύ των συμμετεχόντων. Η ερώτηση «Πιστεύω ότι η επένδυση ESG είναι επωφελής για την κοινωνία», σημειώνει τον υψηλότερο μέσο **όρο 3,91 με τυπική απόκλιση 1,023**. Αυτό υποδηλώνει μια γενικά θετική αντίληψη για τα κοινωνικά οφέλη των επενδύσεων ESG, δείχνοντας ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων έχει την τάση να βλέπει αυτές τις επενδύσεις ευνοϊκά όσον αφορά τον αντίκτυπό τους στην κοινωνία. **Η σχετικά χαμηλή τυπική απόκλιση υποδηλώνει συναίνεση μεταξύ των συμμετεχόντων σχετικά με τον θετικό ρόλο των επενδύσεων ESG.** Η κατανόηση των κοινωνικών κριτηρίων που εμπλέκονται στην επένδυση ESG είναι η επόμενη σημαντική πτυχή με μέση **βαθμολογία 3,37 και τυπική απόκλιση 0,969**. Ταυτόχρονα, η κατανόηση των περιβαλλοντικών κριτηρίων που εμπλέκονται στις επενδύσεις ESG ανέρχεται επίσης σε μέσο **όρο 3,37 αλλά με ελαφρώς υψηλότερη τυπική απόκλιση 1,035**. Αυτές οι μέσες βαθμολογίες υποδεικνύουν ένα ισορροπημένο επίπεδο κατανόησης μεταξύ των συμμετεχόντων σχετικά με τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές των κριτηρίων ESG, αν και η οριακά υψηλότερη **τυπική απόκλιση στην κατανόηση των περιβαλλοντικών κριτηρίων μπορεί να υποδηλώνει μια ελαφρώς μεγαλύτερη απόκλιση στην εξοικείωση ή την άνεση των ερωτώμενων με αυτές τις πτυχές.** Η κατανόηση των κριτηρίων διακυβέρνησης που εμπλέκονται στις επενδύσεις ESG ακολουθεί στενά με μέσο **όρο 3,22 και τυπική απόκλιση 0,936**. Αυτό υποδηλώνει ένα μέτρια υψηλό επίπεδο κατανόησης των θεμάτων διακυβέρνησης, αν και ελαφρώς χαμηλότερο από τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια. **Ο ελαφρώς χαμηλότερος μέσος όρος θα μπορούσε να υποδηλώνει την ανάγκη για αυξημένη ευαισθητοποίηση ή σαφέστερη επικοινωνία σχετικά με την πτυχή της διακυβέρνησης των επενδύσεων ESG.** Η επίγνωση των εταιρειών που θεωρούνται φιλικές προς το ESG υποδεικνύεται με μέσο **όρο 3,20 και τυπική απόκλιση 1,082**. Αυτό υποδηλώνει ένα μέτριο επίπεδο εξοικείωσης μεταξύ των ερωτηθέντων με συγκεκριμένες εταιρείες που ηγούνται ή συμμετέχουν ενεργά σε πρακτικές φιλικές προς το ESG. Η υψηλότερη τυπική απόκλιση, σε σύγκριση με άλλες ερωτήσεις, **υποδηλώνει ένα πιο ποικίλο επίπεδο γνώσης ή έκθεσης σε τέτοιες εταιρείες μεταξύ των συμμετεχόντων.** Η εξοικείωση των συμμετεχόντων με τον όρο "επένδυση ESG" και η έκθεσή τους ότι έχουν διαβάσει ή ακούσει για επενδύσεις ESG το περασμένο έτος μοιράζονται την ίδια μέση βαθμολογία 3,07. Ωστόσο, η τυπική απόκλιση της ερώτησης αυτής είναι 1,230, που

είναι υψηλότερη από αυτή για εξοικείωση με τον όρο "επένδυση ESG", που είναι 1,036. Και οι δύο πτυχές υπογραμμίζουν μια μέτρια εξοικείωση με την έννοια και τον λόγο των επενδύσεων ESG. Η μεγαλύτερη διακύμανση στις απαντήσεις σχετικά με την ανάγνωση ή την ακρόαση για επενδύσεις ESG το περασμένο έτος υποδηλώνει διαφορετικά επίπεδα δέσμευσης ή έκθεσης σε πληροφορίες σχετικά με το ESG μεταξύ των ερωτηθέντων. Συνολικά, τα δεδομένα της έρευνας από την πρώτη ενότητα για την **Ευαισθητοποίηση και την Κατανόηση των Επενδύσεων ESG αντικατοπτρίζουν ένα γενικά μέτριο έως υψηλό επίπεδο συνειδητοποίησης και κατανόησης των επενδυτικών κριτηρίων ESG μεταξύ των ερωτηθέντων. Το υψηλότερο επίπεδο συμφωνίας επικεντρώνεται στα αντιληπτά κοινωνικά οφέλη των επενδύσεων ESG, ενώ παρατηρείται μια σχετικά ισορροπημένη κατανόηση στις ESG πτυχές.** Οι διακυμάνσεις στις τυπικές αποκλίσεις υπογραμμίζουν τομείς όπου η επίγνωση και η κατανόηση μπορεί να είναι πιο άνιση μεταξύ των συμμετεχόντων, δείχνοντας πιθανά σημεία εστίασης για εκπαιδευτικές ή ενημερωτικές προσπάθειες για την ενίσχυση του γραμματισμού ESG.

Πίνακας 2. Ευαισθητοποίηση και Κατανόηση των Επενδύσεων ESG

Ευαισθητοποίηση και Κατανόηση των Επενδύσεων ESG	N	Mean	Std. Deviation
Είμαι εξοικειωμένος με τον όρο "ESG επένδυση."	92	3,07	1,036
Κατανοώ τα περιβαλλοντικά κριτήρια που εμπλέκονται στην επένδυση ESG.	92	3,37	1,035
Κατανοώ τα κοινωνικά κριτήρια που εμπλέκονται στην επένδυση ESG.	92	3,37	0,969
Κατανοώ τα κριτήρια διακυβέρνησης που εμπλέκονται στην επένδυση ESG.	92	3,22	0,936
Γνωρίζω εταιρείες που θεωρούνται φιλικές προς το ESG.	92	3,20	1,082
Πιστεύω ότι η επένδυση ESG είναι επωφελής για την κοινωνία.	92	3,91	1,023
Έχω διαβάσει ή ακούσει για επενδύσεις ESG τον περασμένο χρόνο.	92	3,07	1,230

Η δεύτερη ενότητα της έρευνας εξετάζει τις **«Στάσεις απέναντι στις επενδύσεις ESG» των ερωτηθέντων**. Αυτή η ενότητα στοχεύει να μετρήσει τις σκέψεις, την προθυμία, τις αντιλήψεις και την ευθυγράμμιση των προσωπικών αξιών των συμμετεχόντων με τις επενδύσεις ESG. Οι ερωτήσεις εμβαθύνουν στον τρόπο με τον οποίο τα άτομα επηρεάζουν τις εκτιμήσεις ESG στις επενδυτικές τους αποφάσεις, την ετοιμότητά τους να δεχτούν συμβιβασμούς για τον αντίκτυπο του ESG, τη σημασία που δίνουν στην επένδυση σε εταιρείες με ισχυρές επιδόσεις ESG και τις απόψεις τους για τον κίνδυνο και τις μελλοντικές προοπτικές των επενδύσεων ESG. Η δήλωση "Η επένδυση ESG ευθυγραμμίζεται με τις προσωπικές μου αξίες και πεποιθήσεις" και η δήλωση "Θα συνιστούσα επενδύσεις ESG σε φίλους ή συγγενείς" έχουν και οι δύο την υψηλότερη μέση βαθμολογία 3,59, με τυπικές αποκλίσεις 1,018 και 1,121 αντίστοιχα. Αυτές οι απαντήσεις σηματοδοτούν μια ισχυρή προσωπική σύνδεση και επιδοκιμασία των επενδύσεων ESG, αντανακλώντας την πεποίθηση ότι αυτές οι επενδύσεις είναι συμβατές με τα ηθικά πλαίσια των ερωτηθέντων και αξίζουν σύστασης σε στενούς κοινωνικούς κύκλους. Ακολουθεί η δήλωση **"Πιστεύω ότι η επένδυση ESG μπορεί να λύσει περιβαλλοντικά προβλήματα"** που έχει μέσο όρο 3,74 με τυπική απόκλιση 0,993. Αυτό υποδηλώνει μια ισχυρή πεποίθηση μεταξύ των συμμετεχόντων ότι οι επενδύσεις ESG μπορούν να αποτελέσουν βασικό εργαλείο για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών ζητημάτων, υποδηλώνοντας την αναγνώριση του ρόλου που διαδραματίζουν οι οικονομικές αποφάσεις στην περιβαλλοντική διαχείριση. Η αντίληψη ότι «Οι εταιρείες με καλές επιδόσεις ESG είναι πιο πιθανό να είναι καινοτόμες» καταγράφει μέσο όρο 3,63 και τυπική απόκλιση 0,922. Αυτό αντανakλά μια διαδεδομένη άποψη που συσχετίζει την ισχυρή προσκόλληση στο ESG με την καινοτομία, υποδηλώνοντας ότι οι συμμετέχοντες βλέπουν το ESG ως κινητήρια δύναμη για προοδευτικές επιχειρηματικές πρακτικές. Η δήλωση "Είμαι αισιόδοξος για τις μακροπρόθεσμες οικονομικές αποδόσεις των επενδύσεων ESG" έχει μέσο όρο 3,43 και τυπική απόκλιση 1,062, υποδηλώνοντας μια προσεκτικά θετική προοπτική για την οικονομική βιωσιμότητα και την κερδοφορία των επενδύσεων ESG μακροπρόθεσμα. Η πεποίθηση ότι «η επένδυση ESG μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων» αποδίδει μέσο όρο 3,39 με τυπική απόκλιση 0,949. Αυτό καταδεικνύει την αναγνώριση της δυνατότητας των επενδύσεων ESG να συμβάλλουν θετικά σε θέματα κοινωνικής ισότητας και

δικαιοσύνης. Η σημασία των παραγόντων ESG κατά τη λήψη επενδυτικών αποφάσεων έχει μέσο όρο 3,26 και τυπική απόκλιση 0,875. Αυτό υποδηλώνει ότι ένας σημαντικός αριθμός ερωτηθέντων θεωρεί τους παράγοντες ESG ως μέρος της διαδικασίας λήψης επενδυτικών αποφάσεων, υποδεικνύοντας ένα επίπεδο ενσωμάτωσης των εκτιμήσεων ESG στις προσωπικές οικονομικές στρατηγικές. Η δήλωση "Πιστεύω ότι οι εταιρείες με καλές επιδόσεις ESG είναι λιγότερο επικίνδυνες επενδύσεις" έχει μέσο όρο 3,17 με τυπική απόκλιση 0,872. Αυτό αντανakλά την αντίληψη ότι η ενσωμάτωση των κριτηρίων ESG μπορεί να συσχετίζεται με χαμηλότερους επενδυτικούς κινδύνους, πιθανώς λόγω της σχετικής χρηστής διακυβέρνησης, της περιβαλλοντικής διαχείρισης και της κοινωνικής ευθύνης. Η εμπιστοσύνη στις αξιολογήσεις και τις αναφορές ESG τρίτων έχει μέσο όρο 3,04 και τυπική απόκλιση 0,960, υποδηλώνοντας μέτρια εμπιστοσύνη μεταξύ των ερωτηθέντων στις εξωτερικές αξιολογήσεις ESG και στις πληροφορίες που παρέχονται από αυτούς. Η προθυμία αποδοχής χαμηλότερων οικονομικών αποδόσεων για υψηλότερο αντίκτυπο ESG εκφράζεται με μέσο όρο 2,98 και τυπική απόκλιση 0,949. Αυτό αντιπροσωπεύει μια διαφοροποιημένη άποψη σχετικά με τους συμβιβασμούς μεταξύ της οικονομικής απόδοσης και του αντίκτυπου ESG, υποδεικνύοντας κάποια ετοιμότητα για συμβιβασμούς στα οικονομικά κέρδη για ισχυρότερη απόδοση ESG, αλλά επίσης υπογραμμίζοντας την πολυπλοκότητα και τις προσωπικές εκτιμήσεις που εμπλέκονται σε τέτοιους συμβιβασμούς. Τέλος, η ενεργή αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο συμμετοχής σε επενδύσεις ESG έχει τον χαμηλότερο μέσο όρο 2,87 με τυπική απόκλιση 1,040. Αν και αυτό υποδηλώνει χαμηλότερο επίπεδο προληπτικής δέσμευσης στην αναζήτηση επενδυτικών ευκαιριών ESG, η σχετικά υψηλή τυπική απόκλιση υποδηλώνει μεγάλη απόκλιση στη συμπεριφορά μεταξύ των ερωτηθέντων, από αυτούς που ασχολούνται ενεργά με αυτούς που ασχολούνται λιγότερο. Συνολικά, η στάση απέναντι στις επενδύσεις ESG αντικατοπτρίζει μια γενικά θετική στάση, με μεγάλη έμφαση στην ευθυγράμμιση με τις προσωπικές αξίες, την πίστη στις δυνατότητες της ESG να αντιμετωπίσει περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα και τη σύνδεση της ESG με την καινοτομία και τον μειωμένο κίνδυνο. Ωστόσο, υπάρχει διακύμανση στον βαθμό της ενεργού δέσμευσης και της προθυμίας να αποδεχθούν συμβιβασμούς, υπογραμμίζοντας τις διαφορετικές εκτιμήσεις και τις προσωπικές στρατηγικές που χρησιμοποιούν τα άτομα σχετικά με τις επενδύσεις ESG.

Πίνακας 3. Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG

Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG	N	Mean	Std. Deviation
Λαμβάνω υπόψη τους παράγοντες ESG όταν λαμβάνω επενδυτικές αποφάσεις.	92	3,26	0,875
Θα ήμουν πρόθυμος να δεχτώ χαμηλότερες οικονομικές αποδόσεις για υψηλότερο αντίκτυπο ESG.	92	2,98	0,949
Η επένδυση σε εταιρείες με ισχυρές επιδόσεις ESG είναι σημαντική για μένα.	92	3,50	0,955
Πιστεύω ότι οι εταιρείες με καλές επιδόσεις ESG είναι λιγότερο επικίνδυνες επενδύσεις.	92	3,17	0,872
Αναζήτησα ενεργά πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο συμμετοχής στην επένδυση ESG.	92	2,87	1,040
Η επένδυση ESG ευθυγραμμίζεται με τις προσωπικές μου αξίες και πεποιθήσεις.	92	3,59	1,018
Θα συνιστούσα σε φίλους ή συγγενείς τις ESG επενδύσεις.	92	3,59	1,121
Νομίζω ότι η επένδυση ESG μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων.	92	3,39	0,949
Πιστεύω ότι η επένδυση ESG μπορεί να αποτελέσει λύση σε περιβαλλοντικά προβλήματα.	92	3,74	0,993
Οι εταιρείες με καλές επιδόσεις ESG είναι πιο πιθανό να είναι καινοτόμες.	92	3,63	0,922
Εμπιστεύομαι τις αξιολογήσεις και τις αναφορές ESG τρίτων.	92	3,04	0,960
Είμαι αισιόδοξος για τις μακροπρόθεσμες οικονομικές αποδόσεις των επενδύσεων ESG.	92	3,43	1,062

Η τρίτη ενότητα της έρευνας εμβαθύνει στα «Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG». Αυτή η ενότητα στοχεύει να εντοπίσει και να ποσοτικοποιήσει τα κοινά εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα κατά την κατανόηση, την πρόσβαση ή τη συμμετοχή σε επενδύσεις ESG. Οι ερωτήσεις διερευνούν ζητήματα όπως η πολυπλοκότητα της επένδυσης ESG, το αντιλαμβανόμενο κόστος εισόδου, η αξιοπιστία των αξιώσεων ESG από τις εταιρείες και η γενική αντίληψη της επένδυσης ESG ως τάση ή μακροπρόθεσμη στρατηγική. Η δήλωση "Η έλλειψη πληροφόρησης αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για τη συμμετοχή μου σε επενδύσεις ESG" αναδεικνύεται ως το πιο γνωστό εμπόδιο, με τον υψηλότερο μέσο όρο 3,93 και τυπική απόκλιση 0,947. Αυτό υποδηλώνει ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων θεωρεί τη μη διαθεσιμότητα ή μη πρόσβαση στις πληροφορίες ως πρωταρχικό εμπόδιο για τη συμμετοχή σε επενδύσεις ESG. Η δήλωση "Είμαι δύσπιστος σχετικά με τους ισχυρισμούς απόδοσης ESG που διατυπώνονται από εταιρείες" έχει μέσο όρο 3,35 και τυπική απόκλιση 1,032. Αυτό αντικατοπτρίζει ένα σημαντικό επίπεδο δυσπιστίας ή προσοχής μεταξύ των ερωτηθέντων έναντι των ισχυρισμών ESG που διατυπώνονται από εταιρείες. Οι δηλώσεις "οι επενδύσεις που εστιάζονται στο ESG απαιτούν σημαντικά χρηματικά ποσά" και "Δεν είμαι σίγουρος πού μπορώ να βρω αξιόπιστες επενδυτικές επιλογές ESG" έχουν μέση βαθμολογία 3,37 αλλά με τυπικές αποκλίσεις 0,898 και 1,013 αντίστοιχα. Αυτές οι απαντήσεις υποδεικνύουν ότι οι αντιλήψεις σχετικά με το υψηλό κόστος εισόδου και η αβεβαιότητα σχετικά με το πού θα βρεθούν αξιόπιστες επενδύσεις ESG αποτελούν κυρίαρχες ανησυχίες. **Οι τυπικές αποκλίσεις, ειδικά η υψηλότερη για την εύρεση αξιόπιστων επιλογών, υποδηλώνουν ποικίλες εμπειρίες και επίπεδα ευαισθητοποίησης σχετικά με την πρόσβαση σε επενδύσεις ESG μεταξύ των συμμετεχόντων.** Λαμβάνοντας υπόψη ότι η δήλωση "η επένδυση ESG είναι πολύ περίπλοκη για να κατανοηθεί" έχει μέσο όρο 2,98 με τυπική απόκλιση 0,949 συμπεραίνει κανείς ότι η πολυπλοκότητα εκλαμβάνεται ως εμπόδιο από ορισμένους ερωτηθέντες, αλλά δεν συμφωνείται τόσο έντονα όσο άλλοι φραγμοί. Η τυπική απόκλιση υποδηλώνει ότι οι εμπειρίες ή οι αντιλήψεις για την πολυπλοκότητα του ESG ποικίλλουν μεταξύ των συμμετεχόντων. Τέλος, **η πεποίθηση ότι «η επένδυση ESG είναι περισσότερο τάση παρά μακροπρόθεσμη στρατηγική» έχει τον χαμηλότερο μέσο όρο 2,85 και την υψηλότερη τυπική απόκλιση 1,109 μεταξύ των εμποδίων.** Αυτό υποδηλώνει μια γενική διαφωνία ή ουδετερότητα απέναντι στην ιδέα ότι η επένδυση ESG είναι απλώς μια παροδική τάση. Συνολικά, τα αντιληπτά εμπόδια στις επενδύσεις ESG τονίζουν την ανάγκη για πιο προσιτή και αξιόπιστη

πληροφόρηση, καθώς και την επιθυμία για σαφήνεια και αξιοπιστία στις αξιώσεις ESG από τις εταιρείες. Αν και επικρατούν ανησυχίες σχετικά με την πολυπλοκότητα και τις χρηματικές απαιτήσεις των επενδύσεων ESG, είναι σχετικά λιγότερο έντονες από τα εμπόδια πληροφόρησης και εμπιστοσύνης. Επιπλέον, ενώ υπάρχει κάποιος σκεπτικισμός ως προς τη μακροζωία και την ελικρίνεια των επενδύσεων ESG, η ποικιλία των απόψεων υποδηλώνει ένα περίπλοκο τοπίο αντιλήψεων. **Η αντιμετώπιση αυτών των εμποδίων μπορεί να περιλαμβάνει την ενίσχυση της διαφάνειας, της απλότητας και της προσβασιμότητας των επενδυτικών πληροφοριών ESG, καθώς και τη θέσπιση πιο ισχυρών και αξιόπιστων προτύπων για την αναφορά απόδοσης ESG.**

Πίνακας 4. Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG

Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG	N	Mean	Std. Deviation
Η έλλειψη πληροφοριών αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για τη συμμετοχή μου στις επενδύσεις ESG.	92	3,93	,947
Θεωρώ ότι η επένδυση ESG είναι πολύ περίπλοκη για να γίνει κατανοητή.	92	2,98	,949
Νομίζω ότι οι επενδύσεις που επικεντρώνονται στο ESG απαιτούν μεγάλα χρηματικά ποσά.	92	3,37	,898
Δεν είμαι σίγουρος πού μπορώ να βρω αξιόπιστες επενδυτικές επιλογές ESG.	92	3,37	1,013
Νομίζω ότι η επένδυση ESG είναι περισσότερο τάση παρά μακροπρόθεσμη στρατηγική.	92	2,85	1,109
Είμαι δύσπιστος ως προς τους ισχυρισμούς των εταιρειών σχετικά με την απόδοση ESG τους.	92	3,35	1,032

Η τέταρτη ενότητα της έρευνας εξετάζει τις «Μελλοντικές Προοπτικές Επενδύσεων ESG». Αυτή η ενότητα είναι αποφασιστικής σημασίας για την κατανόηση των προσδοκιών, των προθέσεων και της αντιληπτής εξέλιξης της επένδυσης ESG από την άποψη των ερωτηθέντων. Οι ερωτήσεις διερευνούν τη μελλοντική συμπερίληψη

των κριτηρίων ESG από τους ερωτώμενους στις επενδυτικές αποφάσεις, την πίστη στην ενσωμάτωση των επενδύσεων ESG, τις προσδοκίες για ρυθμιστική ευνοϊκότητα, την προθυμία συμμετοχής στην επενδυτική εκπαίδευση ESG και τους αντιληπτούς κινδύνους για τις εταιρείες που αγνοούν τους παράγοντες ESG. Η δήλωση "Θα συμμετείχα σε μια εκπαίδευση ή σεμινάριο για επενδύσεις ESG εάν υπάρχει" έχει την υψηλότερη μέση **βαθμολογία 3,80 με τυπική απόκλιση 1,141**. Αυτό αντανακλά την ισχυρή προθυμία των ερωτηθέντων να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες περαιτέρω μάθησης ή ανάπτυξης ικανοτήτων που σχετίζονται με **επενδύσεις ESG**. **Η σχετικά υψηλή τυπική απόκλιση υποδεικνύει ένα ευρύ φάσμα απαντήσεων, με ορισμένους συμμετέχοντες να είναι ιδιαίτερα ενθουσιώδεις για τέτοιες ευκαιρίες, ενώ άλλοι μπορεί να είναι πιο διστακτικοί ή αδιάφοροι.** Η πίστη ότι η "επένδυση ESG θα γίνει πιο mainstream τα επόμενα 5 χρόνια" έχει μέσο όρο 3,65 και τυπική απόκλιση 0,919. **Αυτό καταδεικνύει μια επικρατούσα αισιοδοξία ή προσδοκία μεταξύ των ερωτηθέντων ότι οι επενδύσεις ESG θα αποκτήσουν ευρύτερη αποδοχή και ενσωμάτωση στο κυρίαρχο επενδυτικό τοπίο.** Η τυπική απόκλιση αντικατοπτρίζει κάποια μεταβλητότητα στον βαθμό πεποίθησης ή στο χρονοδιάγραμμα που αναμένεται για αυτήν την ενσωμάτωση. Η πρόθεση "να συμπεριληφθούν περισσότερα κριτήρια ESG σε μελλοντικές επενδυτικές αποφάσεις" καταγράφει μέσο όρο 3,59 και τυπική απόκλιση 0,879. Αυτό υποδηλώνει μια στραμμένη προς το μέλλον προσέγγιση μεταξύ των συμμετεχόντων για την ενσωμάτωση των παραμέτρων ESG στις επενδυτικές τους στρατηγικές. **Η σχετικά χαμηλή τυπική απόκλιση υποδηλώνει μια γενική συμφωνία σχετικά με τη σημασία ή την αξία της ενσωμάτωσης κριτηρίων ESG σε μελλοντικές επενδύσεις.** Η πεποίθηση ότι «οι κυβερνητικοί κανονισμοί θα ευνοήσουν τις επενδύσεις ESG στο εγγύς μέλλον» έχει μέσο όρο 3,61 και τυπική απόκλιση 0,972. Αυτό αντανακλά μια προσδοκία ή ελπίδα μεταξύ των ερωτηθέντων ότι τα ρυθμιστικά πλαίσια θα εξελιχθούν για να στηρίζουν και ίσως να δώσουν κίνητρα για επενδύσεις ESG. Η τυπική απόκλιση υποδεικνύει ποικίλα επίπεδα βεβαιότητας ή εικασιών σχετικά με τη φύση και το χρονοδιάγραμμα τέτοιων ρυθμιστικών αλλαγών. Τέλος, η δήλωση «Πιστεύω ότι οι εταιρείες που αγνοούν τους παράγοντες ESG θα αντιμετωπίσουν οικονομικούς κινδύνους στο μέλλον» έχει μέσο όρο 3,48 με τυπική απόκλιση 1.043. Αυτό υποδηλώνει την αναγνώριση των ουσιαστών κινδύνων που σχετίζονται με την παραμέληση των κριτηρίων ESG, με την πλειοψηφία των ερωτηθέντων να θεωρούν τη μη συμμόρφωση ή την αδιαφορία για την ESG ως πιθανή πηγή οικονομικής ευπάθειας. Η υψηλότερη τυπική απόκλιση υποδηλώνει μια σειρά

αντιλήψεων σχετικά με την αμεσότητα και τη σοβαρότητα αυτών των κινδύνων. Συμπερασματικά, τα δεδομένα από την ενότητα «Μελλοντικές Προοπτικές Επενδύσεων ESG» αντικατοπτρίζουν μια γενικά θετική και προορατική στάση απέναντι στις επενδύσεις ESG. Υπάρχει μια αξιοσημείωτη προθυμία για περαιτέρω εκπαίδευση σχετικά με το ESG, μια πίστη στην αυξανόμενη προβολή των επενδύσεων ESG και μια πρόθεση να ενσωματωθούν περισσότερα κριτήρια ESG στις μελλοντικές επενδυτικές αποφάσεις. Οι προσδοκίες για ρυθμιστική υποστήριξη για επενδύσεις ESG και αναγνώριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων για τις εταιρείες που αγνοούν τους παράγοντες ESG υπογραμμίζουν περαιτέρω την αντιληπτή σημασία και την εξελισσόμενη φύση του ESG στο επενδυτικό τοπίο.

Πίνακας 5. Μελλοντικές Προοπτικές Επένδυσης ESG

Μελλοντικές Προοπτικές Επένδυσης ESG	N	Mean	Std. Deviation
Σκοπεύω να συμπεριλάβω περισσότερα κριτήρια ESG στις μελλοντικές επενδυτικές μου αποφάσεις.	92	3,59	0,879
Πιστεύω ότι η επένδυση ESG θα γίνει πιο mainstream τα επόμενα 5 χρόνια.	92	3,65	0,919
Νομίζω ότι οι κυβερνητικοί κανονισμοί θα ευνοήσουν την επένδυση της ESG στο εγγύς μέλλον.	92	3,61	0,972
Θα συμμετείχα σε μια εκπαίδευση ή σεμινάριο για επενδύσεις ESG, εάν είναι διαθέσιμο.	92	3,80	1,141
Πιστεύω ότι οι εταιρείες που αγνοούν τους παράγοντες ESG θα αντιμετωπίσουν οικονομικούς κινδύνους στο μέλλον.	92	3,48	1,043

4.3 Οι συνολικές μεταβλητές της έρευνας και η συσχέτισή τους

Στη συνολική ανάλυση των δεδομένων της έρευνας σχετικά με τις επενδύσεις ESG, τα ευρήματα χωρίζονται σε τέσσερις κύριες μεταβλητές: **Εναισθητοποίηση και**

κατανόηση των Επενδύσεων ESG, Στάσεις απέναντι στις επενδύσεις ESG, Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG και Μελλοντικές προοπτικές επένδυσης ESG. Κάθε μία από αυτές τις μεταβλητές αντιπροσωπεύει μια διαφορετική πτυχή της σχέσης των ερωτηθέντων με τις επενδύσεις ESG και κατασκευάζονται από διάφορες ερωτήσεις εντός της έρευνας, οι οποίες αξιολογούνται ως προς την αξιοπιστία τους χρησιμοποιώντας το άλφα του Cronbach.

Η μεταβλητή που αφορά την Ευαισθητοποίηση και κατανόηση των Επενδύσεων ESG, που προκύπτει από επτά ερωτήσεις, καταδεικνύει μια πολύ υψηλή εσωτερική συνέπεια, όπως αντικατοπτρίζεται στο **άλφα του Cronbach.** Αυτή η **αξιοπιστία υποδηλώνει ότι η έρευνα καταγράφει αποτελεσματικά την ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων και την κατανόηση των επιπέδων επενδύσεων ESG.** Οι συμμετέχοντες δείχνουν γενικά ένα μέτριο έως υψηλό **επίπεδο επίγνωσης και κατανόησης, υποδεικνύοντας μια ουσιαστική κατανόηση των εννοιών και των κριτηρίων ESG.**

Ομοίως, οι στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG, που περιλαμβάνουν δώδεκα ερωτήσεις, αποκαλύπτουν επίσης ένα **πολύ υψηλό επίπεδο εσωτερικής συνέπειας.** Αυτό το τμήμα της έρευνας καταγράφει αποτελεσματικά μια ελαφρώς πιο θετική **στάση απέναντι στις επενδύσεις ESG μεταξύ των συμμετεχόντων.** Οι στάσεις που κατέχουν τα άτομα είναι κρίσιμες καθώς επηρεάζουν τις διαδικασίες και τις συμπεριφορές λήψης αποφάσεων που σχετίζονται με την επένδυση ESG. Η έρευνα δείχνει μια **γενικά αισιόδοξη στάση απέναντι στις επενδύσεις ESG, υποδηλώνοντας ότι πολλοί συμμετέχοντες αναγνωρίζουν την αξία και τη σημασία της ενσωμάτωσης κριτηρίων ESG στις επενδυτικές τους αποφάσεις.**

Τα αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG, που αντιμετωπίζονται μέσω έξι ερωτήσεων, δείχνουν μέτρια έως καλή αξιοπιστία. Οι συμμετέχοντες αξιολογούν **διάφορα εμπόδια για τη συμμετοχή σε επενδύσεις ESG, αντανακλώντας τις προκλήσεις και τις ανησυχίες που αντιμετωπίζουν σε αυτόν τον τομέα.** Η κατανόηση αυτών των φραγμών είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη στρατηγικών για την ενθάρρυνση της ευρύτερης και αποτελεσματικότερης δέσμευσης στην επένδυση ESG. Παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζουν ορισμένα εμπόδια, οι ερωτηθέντες διατηρούν μια σχετικά θετική προοπτική, υποδεικνύοντας μια συνολική προθυμία να συμμετάσχουν σε επενδύσεις ESG εάν αντιμετωπιστούν τα εμπόδια.

Η μεταβλητή Μελλοντικές προοπτικές επένδυσης ESG, που βασίζεται σε πέντε ερωτήσεις, παρουσιάζει υψηλή εσωτερική συνέπεια. Οι συμμετέχοντες εκφράζουν μια αισιόδοξη άποψη για το μέλλον των επενδύσεων ESG, αντανακλώντας τις προσδοκίες για ανάπτυξη και την αυξημένη ενσωμάτωση των κριτηρίων ESG στις κύριες επενδυτικές στρατηγικές. Η προσδοκία ότι η ESG θα γίνει πιο διαδεδομένη στο επενδυτικό τοπίο υποδηλώνει μια στροφή προς πιο βιώσιμες και υπεύθυνες επενδυτικές πρακτικές.

Οι συσχετίσεις μεταξύ αυτών των μεταβλητών είναι όλες θετικά σημαντικές, υποδεικνύοντας ότι όσο αυξάνεται η ευαισθητοποίηση και η κατανόηση των επενδύσεων ESG, τόσο αυξάνεται και η θετική στάση απέναντί τους. Ένα υψηλότερο επίπεδο συνειδητοποίησης συνδέεται με λιγότερα αντιληπτά εμπόδια και μια πιο αισιόδοξη άποψη για το μέλλον των επενδύσεων ESG. Αυτά τα ευρήματα υπογραμμίζουν μια συνεκτική σχέση μεταξύ διαφορετικών πτυχών της επένδυσης ESG, υποδηλώνοντας ότι η ενίσχυση ενός τομέα, όπως η ευαισθητοποίηση ή η στάση, θα μπορούσε να επηρεάσει θετικά άλλους τομείς. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται αναλυτικά στους επόμενους τρεις πίνακες που ακολουθούν.

Πίνακας 6. Τα αποτελέσματα του ελέγχου εγκυρότητας

Μεταβλητές	Αριθμός ερωτήσεων	Τιμή α
Ευαισθητοποίηση και κατανόηση των επενδύσεων ESG	7	0,942
Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG	12	0,929
Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG	6	0,779
Μελλοντικές προοπτικές επένδυσης ESG	5	0,894

Πίνακας 7. Περιγραφικά χαρακτηριστικά των συνολικών μεταβλητών

	N	Min	Max	Mean	Std. Deviation

Ευαισθητοποίηση και κατανόηση των επενδύσεων ESG	92	1,00	4,57	3,31	0,903
Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG	92	1,00	4,42	3,34	0,733
Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG	92	1,00	4,50	3,30	0,684
Μελλοντικές προοπτικές επένδυσης ESG	92	1,00	5,00	3,62	0,834

Πίνακας 8. Τα αποτελέσματα του ελέγχου συσχέτισης

		Ευαισθητοπο ίηση και κατανόηση των επενδύσεων ESG	Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG	Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG	Μελλοντικές προοπτικές επένδυσης ESG
Ευαισθητοποίησ η και κατανόηση των επενδύσεων ESG	Pearson Correlation	1	,677**	,369**	,633**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000
	N	92	92	92	92
Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG	Pearson Correlation	,677**	1	,382**	,812**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000
	N	92	92	92	92
Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG	Pearson Correlation	,369**	,382**	1	,401**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000
	N	92	92	92	92
Μελλοντικές προοπτικές επένδυσης ESG	Pearson Correlation	,633**	,812**	,401**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	92	92	92	92

4.4 Η ανάλυση παλινδρόμησης

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζεται μια ανάλυση παλινδρόμησης για να βρεθεί ο αντίκτυπος της στάσης απέναντι **στην επένδυση ESG (ανεξάρτητη μεταβλητή)** στις **μελλοντικές προοπτικές της επένδυσης ESG (εξαρτημένη μεταβλητή)**. Η ανάλυση χρησιμοποιεί την μέθοδο stepwise του SPSS, η οποία είναι επαναληπτική και περιλαμβάνει την προσθήκη ή την αφαίρεση προγνωστικών με βάση καθορισμένα κριτήρια, δηλαδή την πιθανότητα **η F να εισαγάγει μικρότερη ή ίση με 0,050 και την πιθανότητα της F να αφαιρέσει μεγαλύτερη ή ίση με 0,100**.

Στη σύνοψη του μοντέλου, η τιμή R, γνωστή και ως πολλαπλός συντελεστής συσχέτισης, είναι 0,812, υποδηλώνοντας μια ισχυρή θετική σχέση μεταξύ της στάσης απέναντι στην επένδυση ESG και των μελλοντικών προοπτικών της επένδυσης ESG. Η τιμή R Square είναι 0,659, υποδεικνύοντας ότι περίπου το **65,9% της διακύμανσης στις Μελλοντικές Προοπτικές Επένδυσης ESG μπορεί να εξηγηθεί από τη στάση απέναντι στην επένδυση ESG**. Το Adjusted R Square, το οποίο είναι μια τροποποιημένη έκδοση του R Square που έχει προσαρμοστεί για τον αριθμό των προγνωστικών στο μοντέλο, είναι ελαφρώς χαμηλότερο στο 0,655, αλλά εξακολουθεί να **δείχνει μια ισχυρή εφαρμογή μοντέλου**. Το τυπικό σφάλμα της εκτίμησης είναι 0,48984, παρέχοντας ένα μέτρο της τυπικής απόστασης μεταξύ των παρατηρούμενων και των προβλεπόμενων τιμών της εξαρτημένης μεταβλητής.

Στον πίνακα ANOVA (Analysis of Variance), ελέγχεται η στατιστική σημασία της γραμμής παλινδρόμησης. Το μοντέλο αποδίδει ένα άθροισμα τετραγώνων για παλινδρόμηση 41.702 και ένα μέσο τετράγωνο (που είναι το άθροισμα των τετραγώνων διαιρούμενο με τον βαθμό ελευθερίας του) 41.702. Η στατιστική F είναι 173.801 και με επίπεδο σημαντικότητας μικρότερο από 0.001 (που υποδεικνύεται ως 000), **υποδηλώνει ότι το μοντέλο ταιριάζει καλά στα δεδομένα και ότι οι στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG προβλέπουν σημαντικά τις μελλοντικές προοπτικές της επένδυσης ESG**.

Ο πίνακας συντελεστών αποκαλύπτει τον ειδικό αντίκτυπο της στάσης απέναντι στην επένδυση ESG στις μελλοντικές προοπτικές της επένδυσης ESG. Ο μη τυποποιημένος συντελεστής (B) για Στάσεις έναντι Επένδυσης ESG είναι 0,923 με

τυπικό σφάλμα 0,070, υποδεικνύοντας ότι για κάθε αύξηση μονάδας στη στάση έναντι επένδυσης ESG, υπάρχει αύξηση 0,923 μονάδων στις Μελλοντικές Προοπτικές Επένδυσης ESG. Ο τυποποιημένος συντελεστής (Beta) είναι 0,812, ο οποίος επιτρέπει τη σύγκριση μεταξύ μεταβλητών που μετρώνται σε διαφορετικές κλίμακες. Η τιμή t 13,183 και η αντίστοιχη τιμή σημαντικότητάς της μικρότερη από 0,001 υποδεικνύουν ότι οι στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG αποτελούν στατιστικά σημαντικό παράγοντα πρόβλεψης των Μελλοντικών Προοπτικών Επένδυσης ESG.

Επιπλέον, η ενότητα εξαιρούμενων μεταβλητών της ανάλυσης δείχνει ότι ενώ λήφθηκαν υπόψη άλλες μεταβλητές όπως η Επίγνωση και η Κατανόηση των Επενδύσεων ESG και τα Αντιληπτά Εμπόδια στην Επένδυση ESG, δεν συμπεριλήφθηκαν στο τελικό μοντέλο. Ωστόσο, οι επιμέρους συσχετισμοί υποδηλώνουν ότι μπορεί να έχουν κάποια επεξηγηματική ισχύ, αν και όχι τόσο ισχυρή όσο η στάση απέναντι στην επένδυση ESG.

Συνολικά, η ανάλυση παλινδρόμησης παρέχει πειστικές αποδείξεις ότι η στάση απέναντι στην επένδυση ESG αποτελεί σημαντικό παράγοντα πρόβλεψης των μελλοντικών προοπτικών της επένδυσης ESG. Η ισχύς της σχέσης χαρακτηρίζεται από υψηλές τιμές R τετράγωνο, μια σημαντική στατιστική F από την ANOVA και έναν σημαντικό μη τυποποιημένο συντελεστή για τον προγνωστικό παράγοντα. Τα δεδομένα υποδηλώνουν ότι η ενίσχυση της θετικής στάσης απέναντι στο ESG Investment θα μπορούσε να ασκήσει επιρροή στη διαμόρφωση αισιόδοξων μελλοντικών προοπτικών για το ESG Investment, αντανακλώντας τη σημασία των στάσεων στην προώθηση των αντιλήψεων και των αποφάσεων που σχετίζονται με βιώσιμες και υπεύθυνες επενδυτικές πρακτικές.

Πίνακας 9. Η ανάλυση παλινδρόμησης

Variables Entered/Removed ^a			
Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter $\leq$,050, Probability-of-F-to-remove $\geq$,100).

a. Dependent Variable: Μελλοντικές προοπτικές επένδυσης ESG						
Model Summary						
Model	R	R Square	Adjusted R Square		Std. Error of the Estimate	
1	,812 ^a	,659	,655		,48984	
a. Predictors: (Constant), Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG						
ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	41,702	1	41,702	173,801	,000 ^b
	Residual	21,595	90	,240		
	Total	63,297	91			
a. Dependent Variable: Μελλοντικές προοπτικές επένδυσης ESG						
b. Predictors: (Constant), Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG						
Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	,533	,240		2,220	,029
	Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG	,923	,070	,812	13,183	,000
a. Dependent Variable: Μελλοντικές προοπτικές επένδυσης ESG						
Excluded Variables ^a						
Model		Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics
						Tolerance
1	Ευαισθητοποίηση και κατανόηση των επενδύσεων ESG	,155 ^b	1,877	,064	,195	,542
	Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG	,107 ^b	1,618	,109	,169	,854
a. Dependent Variable: Μελλοντικές προοπτικές επένδυσης ESG						
b. Predictors in the Model: (Constant), Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG						

4.5 Η επίδραση των δημογραφικών παραγόντων

Τέλος, στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα στα άτομα με διαφορετικά δημογραφικά χαρακτηριστικά. Όπως προκύπτει, μόνο τα δυο από τα 4 δημογραφικά έδωσαν στατιστικά σημαντικές διαφορές. Αναλυτικότερα, όπως παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα, η ηλικία έδωσε μια στατιστικά σημαντική διαφορά.

Πίνακας 10. Τα αποτελέσματα της ANOVA για την ηλικία

Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG					
	N	Mean	Std. Deviation	F	p-value
μέχρι 35 ετών	24	2,8333	1,00722		
36-50 ετών	63	3,5873	,61263		
πάνω από 50 ετών	5	3,6000	,54772		
Total	92	3,3913	,79775	9,411	,000

Αναλυτικότερα και με βάση τα αποτελέσματα του post hoc test LSD που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα, προκύπτει ότι τα άτομα ηλικίας μέχρι 35 ετών αντιλαμβάνονται μικρότερα εμπόδια σε σχέση με τα άτομα ηλικίας 36-50 ετών ($p=0.000<0.05$) και σε σχέση με τα άτομα ηλικίας μεγαλύτερης των 50 ετών ($p=0.036<0.05$).

Πίνακας 11 Τα αποτελέσματα του post hoc test LSD για την ηλικία

Multiple Comparisons
Dependent Variable: Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG
LSD

(I) Ηλικία	(J) Ηλικία	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
μέχρι 35 ετών	36-50 ετών	-,75397*	,17580	,000
	πάνω από 50 ετών	-,76667*	,36028	,036
36-50 ετών	μέχρι 35 ετών	,75397*	,17580	,000
	πάνω από 50 ετών	-,01270	,34051	,970
πάνω από 50 ετών	μέχρι 35 ετών	,76667*	,36028	,036
	36-50 ετών	,01270	,34051	,970
*. The mean difference is significant at the 0.05 level.				

Επιπλέον, όπως παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα, το μορφωτικό επίπεδο έδωσε μια στατιστικά σημαντική διαφορά.

Πίνακας 12. Τα αποτελέσματα της ANOVA για το μορφωτικό επίπεδο

Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG					
	N	Mean	Std. Deviation	F	p-value
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	6	4,0000	,00000		
Πτυχίο	24	3,5833	,65386		
Μεταπτυχιακές σπουδές	62	3,2581	,84805		
Total	92	3,3913	,79775	3,487	,035

Αναλυτικότερα και με βάση τα αποτελέσματα του post hoc test LSD που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα, προκύπτει ότι τα άτομα με μεταπτυχιακές

σπουδές αντιλαμβάνονται μικρότερα εμπόδια σε σχέση με τα άτομα με δευτεροβάθμια εκπαίδευση ($p=0.028<0.05$).

Πίνακας 13. Τα αποτελέσματα του post hoc test LSD για το μορφωτικό επίπεδο

Multiple Comparisons				
Dependent Variable: Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG				
LSD				
(I) Μορφωτικό επίπεδο	(J) Μορφωτικό επίπεδο	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Πτυχίο	,41667	,35456	,243
	Μεταπτυχιακές σπουδές	,74194*	,33212	,028
Πτυχίο	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	-,41667	,35456	,243
	Μεταπτυχιακές σπουδές	,32527	,18675	,085
Μεταπτυχιακές σπουδές	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	-,74194*	,33212	,028
	Πτυχίο	-,32527	,18675	,085
*. The mean difference is significant at the 0.05 level.				

Συμπεράσματα

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας αποκαλύπτουν ένα μέτριο έως υψηλό επίπεδο συνειδητοποίησης και κατανόησης των επενδύσεων ESG μεταξύ των συμμετεχόντων. Υπάρχει σαφής αναγνώριση των κοινωνικών οφελών των επενδύσεων ESG, υποδηλώνοντας μια θετική αντίληψη και μια γενική συναίνεση σχετικά με τη δυνατότητα των ESG παραγόντων να συμβάλουν εποικοδομητικά στους κοινωνικούς στόχους. Αυτή η ευαισθητοποίηση είναι ισορροπημένη στην κατανόηση των πτυχών του ESG, αν και ορισμένες παραλλαγές υποδεικνύουν πιθανούς τομείς για περαιτέρω εκπαίδευση και διάδοση πληροφοριών.

Οι στάσεις απέναντι στις επενδύσεις ESG είναι γενικά θετικές, αντανακλώντας μια ισχυρή ευθυγράμμιση των επενδύσεων ESG με τις προσωπικές αξίες και πεποιθήσεις. Πολλοί ερωτηθέντες εκφράζουν την ετοιμότητά τους να προτείνουν επενδύσεις ESG στους κοινωνικούς τους κύκλους, επιδεικνύοντας την προσωπική τους υποστήριξη και πίστη στην αποτελεσματικότητα των επενδύσεων ESG για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων και κοινωνικών ανισοτήτων. Αυτή η θετική στάση επεκτείνεται στην αντίληψη των επενδύσεων ESG ως μια λιγότερο επικίνδυνη και πιο καινοτόμο επενδυτική οδό. Ωστόσο, η έρευνα αποκαλύπτει επίσης ένα φάσμα επιπέδων δέσμευσης και προθυμίας να αποδεχθούν συμβιβασμούς για υψηλότερο αντίκτυπο ESG, αντανακλώντας την πολυπλοκότητα και την προσωπική φύση των επενδυτικών αποφάσεων.

Τα αντιληπτά εμπόδια στις επενδύσεις ESG, αν και υπάρχουν, δεν είναι συντριπτικά απαγορευτικά. Το πιο σημαντικό εμπόδιο είναι η έλλειψη προσβάσιμων και αξιόπιστων πληροφοριών, ακολουθούμενο από ανησυχίες σχετικά με την πολυπλοκότητα και το αντιληπτό υψηλό κόστος εισόδου των επενδύσεων ESG. Προέκυψε επίσης σκεπτικισμός απέναντι στους ισχυρισμούς των εταιρειών σχετικά με τις ESG επιδόσεις τους, υποδεικνύοντας την ανάγκη για πιο διαφανή και ισχυρά πρότυπα αναφοράς ESG. Αυτά τα εμπόδια, σε συνδυασμό με ορισμένες απόψεις για τις επενδύσεις ESG ως παροδική τάση, υπογραμμίζουν τη σημασία της αντιμετώπισης των ελλειμμάτων πληροφόρησης και εμπιστοσύνης για την ενίσχυση της ελκυστικότητας και της προσβασιμότητας των επενδύσεων ESG.

Προσβλέποντας στο μέλλον, οι ερωτηθέντες παρουσιάζουν μια αισιόδοξη προοπτική για τις μελλοντικές προοπτικές των επενδύσεων ESG. Υπάρχει ισχυρή πρόθεση να συμπεριληφθούν περισσότερα κριτήρια ESG στις μελλοντικές επενδυτικές αποφάσεις και επικρατεί η πεποίθηση ότι οι επενδύσεις ESG θα γίνουν πιο mainstream. Οι προβλέψεις για ρυθμιστική υποστήριξη ενισχύουν περαιτέρω αυτή τη θετική προοπτική, παράλληλα με την αναγνώριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων για τις εταιρείες που αγνοούν τους παράγοντες ESG. Αυτή η στραμμένη προς το μέλλον στάση συμπληρώνεται από την προθυμία συμμετοχής σε περαιτέρω εκπαίδευση σχετικά με το ESG, υποδεικνύοντας την προθυμία για εμβάθυνση της κατανόησης και της συμμετοχής σε επενδύσεις ESG.

Γενικά, τα δεδομένα της έρευνας απεικονίζουν ένα σύνολο ερωτηθέντων που σε μεγάλο βαθμό είναι δεκτικοί και θετικοί απέναντι στις επενδύσεις ESG, με επίγνωση των πλεονεκτημάτων τους και αισιόδοξους για το μέλλον τους. Αν και υπάρχουν αναγνωρισμένα εμπόδια, αυτά δεν είναι ανυπέρβλητα και υποδεικνύουν συγκεκριμένους τομείς παρέμβασης, όπως η ενίσχυση της πληροφόρησης και της εκπαίδευσης σχετικά με το ESG, η βελτίωση της διαφάνειας και των προτύπων στην αναφορά ESG και η αντιμετώπιση ανησυχιών σχετικά με την πολυπλοκότητα και την προσβασιμότητα των επενδύσεων ESG. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τη σημασία της συνέχισης της ενίσχυσης μιας ισχυρής, ενημερωμένης και αφοσιωμένης βάσης επενδυτών που είναι εξοπλισμένη για να ενσωματώνει τις εκτιμήσεις ESG στις επενδυτικές τους αποφάσεις, αντανακλώντας ένα εξελισσόμενο τοπίο όπου το ESG δεν είναι μόνο ένα εξειδικευμένο ενδιαφέρον, αλλά αναπόσπαστο μέρος των βασικών επενδυτικών εκτιμήσεων.

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα αυτής της εργασίας στοχεύει να αναλύσει τους παράγοντες που επηρεάζουν τις μελλοντικές προοπτικές των ESG επενδύσεων όπως αντιλαμβάνονται οι ερωτηθέντες. Μέσω αυστηρής στατιστικής ανάλυσης και ερμηνείας των αποτελεσμάτων της έρευνας, έχουν εντοπιστεί αρκετοί κρίσιμοι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση της μελλοντικής τροχιάς των επενδύσεων ESG. Αυτές περιλαμβάνουν τη στάση απέναντι στις επενδύσεις ESG, τη συσχέτιση μεταξύ της ευαισθητοποίησης, των στάσεων, των αντιληπτών φραγμών και της προγνωστικής δύναμης των στάσεων για τις μελλοντικές προοπτικές.

Η ανάλυση παλινδρόμησης που πραγματοποιήθηκε στα δεδομένα της έρευνας υπογραμμίζει μια ισχυρή σχέση μεταξύ της στάσης απέναντι στις επενδύσεις ESG και των μελλοντικών προοπτικών τέτοιων επενδύσεων. Αυτή η σχέση είναι κρίσιμη για την κατανόηση της πορείας των επενδύσεων ESG. Υποδηλώνει ότι καθώς τα άτομα καλλιεργούν μια πιο θετική και ενημερωμένη στάση απέναντι στο ESG, τόσο πιο πιθανό είναι να αντιληφθούν και να συμβάλουν στην ανάπτυξή του και την ενσωμάτωσή του στις κύριες επενδυτικές στρατηγικές. Αυτή η προγνωστική δύναμη των στάσεων δεν είναι μόνο στατιστικά σημαντική, αλλά και ενδεικτική της δυνατότητας αλλαγής νοοτροπίας και εκπαίδευσης για την ενίσχυση της υιοθέτησης και της προώθησης επενδύσεων ESG.

Η έρευνα αποκαλύπτει περαιτέρω τη διασυνδεδεμένη φύση των διαφόρων παραγόντων - ευαισθητοποίησης, στάσεων και αντιληπτών φραγμών - και πώς επηρεάζουν συλλογικά τις μελλοντικές προοπτικές των επενδύσεων ESG. Ένα υψηλότερο επίπεδο συνειδητοποίησης και κατανόησης των επενδύσεων ESG συσχετίζεται με πιο θετικές στάσεις, οι οποίες με τη σειρά τους συνδέονται με μια αισιόδοξη άποψη για το μέλλον των επενδύσεων ESG. Αυτή η αλυσίδα επιρροής υπογραμμίζει τη σημασία των εκστρατειών εκτενούς εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης που στοχεύουν στην αντιμετώπιση και την εξάλειψη των αντιληπτών φραγμών, ενισχύοντας παράλληλα μια θετική προοπτική για επενδύσεις ESG. Η ενίσχυση του γενικού γραμματισμού και της κατανόησης των αρχών του ESG μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο ενημερωμένη βάση επενδυτών, έτοιμη να ενσωματώσει τις εκτιμήσεις ESG στις επενδυτικές τους αποφάσεις.

Στην αντιμετώπιση του τρίτου ερευνητικού ερωτήματος, το οποίο επικεντρώνεται στην επιρροή των δημογραφικών στοιχείων στις ESG επενδύσεις, η έρευνα έδωσε σημαντικά αποτελέσματα, ιδιαίτερα στους τομείς του μορφωτικού επιπέδου και της ηλικίας. Αυτά τα δημογραφικά στοιχεία έχουν δείξει στατιστικά σημαντικές διαφορές στον τρόπο με τον οποίο τα άτομα αντιλαμβάνονται τα εμπόδια στην επένδυση ESG, μια πτυχή που είναι κρίσιμη για την κατανόηση και την ενίσχυση της υιοθέτησης των πρακτικών ESG. Τα άτομα με δευτεροβάθμια εκπαίδευση αντιλαμβάνονται αυτά τα εμπόδια σημαντικά διαφορετικά από εκείνα με μεταπτυχιακές σπουδές. Αυτή η ασυμφωνία υπογραμμίζει το ρόλο της εκπαίδευσης στη διαμόρφωση των αντιλήψεων για την επένδυση ESG. Ένα υψηλότερο επίπεδο

εκπαίδευσης, ιδιαίτερα σε μεταπτυχιακό επίπεδο, φαίνεται να συνδέεται με μια καλύτερη κατανόηση της πολυπλοκότητας και των προκλήσεων των επενδύσεων ESG. Υποδηλώνει ότι οι εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην ενίσχυση της κατανόησης και των δεξιοτήτων που σχετίζονται με το ESG θα μπορούσαν να επηρεάσουν σημαντικά τις αντιλήψεις των ατόμων για τα εμπόδια, δυνητικά καθιστώντας τις επενδύσεις ESG πιο προσιτές και ελκυστικές.

Ομοίως, η ηλικία έχει αναδειχθεί ως σημαντικός δημογραφικός παράγοντας που επηρεάζει την αντίληψη των εμποδίων της επένδυσης ESG. Οι νεότεροι ερωτηθέντες τείνουν να αντιλαμβάνονται λιγότερα εμπόδια στην επένδυση ESG. Αυτό το εύρημα μπορεί να αντικατοπτρίζει διαφορετικά επίπεδα έκθεσης και εξοικείωσης με τις έννοιες ESG, καθώς και διαφορετικές στάσεις απέναντι σε νέα και αναδυόμενα επενδυτικά πρότυπα. Μπορεί επίσης να μιλά για την προσαρμοστικότητα και το άνοιγμα των νεότερων ατόμων σε καινοτόμες και μη παραδοσιακές μορφές επενδύσεων, υποδηλώνοντας ότι η μελλοντική τροχιά των επενδύσεων ESG θα μπορούσε να επηρεαστεί όλο και περισσότερο από νεότερους επενδυτές.

Η στατιστική σημασία αυτών των δημογραφικών παραγόντων στην αντίληψη των επενδυτικών φραγμών ESG έχει κρίσιμες επιπτώσεις. Πρώτον, τονίζει την ανάγκη για στοχευμένες εκπαιδευτικές και ενημερωτικές εκστρατείες. Η προσαρμογή αυτών των προσπαθειών σε διαφορετικά εκπαιδευτικά υπόβαθρα μπορεί να συμβάλει στη γεφύρωση του χάσματος στην κατανόηση και την αντίληψη, καθιστώντας την επένδυση ESG μια πιο περιεκτική και προσβάσιμη επιλογή. Αφετέρου, η αναγνώριση του ρόλου της ηλικίας στη διαμόρφωση των αντιλήψεων μπορεί να καθοδηγήσει στρατηγικές για την αποτελεσματική δέσμευση διαφορετικών ηλικιακών ομάδων, αξιοποιώντας το άνοιγμα των νεότερων ατόμων ενώ αντιμετωπίζονται οι ανησυχίες και οι ανάγκες των μεγαλύτερων επενδυτών.

Περιορισμοί της έρευνας

Η μελέτη, αν και εκτεταμένη στο εύρος της, έχει ορισμένους περιορισμούς. Η δημογραφική συγκέντρωση κυρίως σε άτομα μέσης ηλικίας, γυναίκες, χαμηλότερου έως μεσαίου εισοδήματος και υψηλού μορφωτικού επιπέδου μπορεί να επηρεάσει τη γενίκευση των ευρημάτων. Η εξάρτηση της έρευνας σε δεδομένα που αναφέρονται από τους ίδιους τους συμμετέχοντες μπορεί να εισάγει προκαταλήψεις που σχετίζονται με

προσωπικές αντιλήψεις και κοινωνική επιθυμία. Επιπλέον, η σύνθετη φύση των επενδύσεων ESG και το ταχέως μεταβαλλόμενο τοπίο μπορεί να περιορίσουν τη χρονική σημασία των ευρημάτων. Τέλος, η εστίαση της μελέτης σε συγκεκριμένους δημογραφικούς παράγοντες μπορεί να παραβλέψει άλλες κρίσιμες πτυχές που επηρεάζουν τις επενδυτικές αντιλήψεις και τις αποφάσεις ESG, γεγονός που δικαιολογεί μια προσεκτική ερμηνεία των αποτελεσμάτων.

Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Περαιτέρω έρευνα θα πρέπει να εξετάσει ένα πιο διαφοροποιημένο δημογραφικό σύνολο για να ενισχύσει τη γενίκευση των ευρημάτων, συμπεριλαμβανομένου ενός ευρύτερου φάσματος ηλικιακών ομάδων, επιπέδων εισοδήματος και πολιτισμικού υπόβαθρου. Οι διαχρονικές μελέτες θα μπορούσαν να παρέχουν πληροφορίες για τις εξελισσόμενες αντιλήψεις και στάσεις απέναντι στις επενδύσεις ESG με την πάροδο του χρόνου. Η διερεύνηση του αντίκτυπου συγκεκριμένων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων στον γραμματισμό ESG και στην επενδυτική συμπεριφορά θα ήταν πολύτιμη. Επιπλέον, η ποιοτική έρευνα θα μπορούσε να εμβαθύνει στην κατανόηση των προσωπικών παραγόντων που επηρεάζουν τις επενδυτικές αποφάσεις ESG. Μελλοντικές μελέτες ενδέχεται επίσης να εξετάσουν το ρόλο των τεχνολογικών προόδων και των αλλαγών πολιτικής στη διαμόρφωση του τοπίου των επενδύσεων ESG.

Βιβλιογραφία

Abhayawansa, S., & Mooneeapen, O. (2021). Directions for future research to steer environment, social and governance (ESG) investing to support sustainability: a systematic literature review. In: *Handbook of Accounting and Sustainability*. Edward Elgar Publishing.

Adhiyogo, I., Dalimunthe, Z., Triono, R. A., & Arif, H. (2022). The Intention of Individual Investors to Invest in Green Bond in Indonesia. University of Indonesia, Faculty of Economics and Business.

Aguinis, H., & Glavas, A. (2019). On corporate social responsibility, sensemaking, and the search for meaningfulness through work. *Journal of Management*, 45(3), 1057-1086.

Ahmad, H., Yaqub, M., & Lee, S. H. (2023). Environmental-, social-, and governance-related factors for business investment and sustainability: A scientometric review of global trends. *Environmental Development and Sustainability*.

Aristei, D., & Gallo, M. (2023). Gender-related effects of financial knowledge and confidence on preferences for ethical intermediaries and sustainable investments. *International Journal of Bank Marketing*.

Arora, P., & Dharwadkar, R. (2011). Corporate governance and corporate social responsibility (CSR): The moderating roles of attainment discrepancy and organization slack. *Corporate Governance: An International Review*, 19(2), 136-152.

Bauer, R., Dong, B., & Jiao, P. (2023). Altruists going on an ego trip: Beliefs and ambiguity attitudes in socially responsible investment. The Global Research Alliance for Sustainable Finance and Investment (GRASFI).

Berg, F., Koelbel, J. F., & Rigobon, R. (2020). Aggregate Confusion: The Divergence of ESG Ratings. MIT Sloan School Working Paper.

- Borgers, A. C. T., & Pownall, R. A. J. (2014). Attitudes towards socially and environmentally responsible investment. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 1, 27–44.
- Bugg-Levine, A., & Emerson, J. (2011). *Impact Investing: Transforming How We Make Money While Making a Difference*. Jossey-Bass.
- Busch, T., Bauer, R., & Orlitzky, M. (2016). Sustainable development and financial markets: Old paths and new avenues. *Business & Society*, 55(3), 303-329.
- Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39-48.
- Clark, G. L., Feiner, A., & Viehs, M. (2015). From the Stockholder to the Stakeholder: How Sustainability Can Drive Financial Outperformance. University of Oxford.
- DFIN. (2018). The Future of ESG and Sustainability Reporting: What Issuers Need to Know Right Now.
- Döttling, R., & Kim, S. (2021). ESG Investments and Investors' Preferences. shift in interests from sustainability to financial and economic issues. CESifo Forum 3 / 2021 May Volume 22, 11-16.
- Eccles, R. G., & Serafeim, G. (2013). The performance frontier: Innovating for a sustainable strategy. *Harvard Business Review*, 91(5), 50-60.
- Emodi, N. V., Wade, B., Rekker, S. A. C., & Greig, C. (2022). A systematic review of barriers to greenfield investment in decarbonization solutions. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 165, 112586.
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic Management: A stakeholder approach*. Boston: Pitman.
- Friede, G., Busch, T., & Bassen, A. (2015). ESG and financial performance: aggregated evidence from more than 2000 empirical studies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 5(4), 210-233.

Geraldine, J., Ottemoesoe, R. S., & Darsih, R. S. (2022). Factors affecting socially responsible investment intentions investors in Surabaya. *International Journal of Financial and Investment Studies*, 2(2), 74-82.

Global Impact Investing Network (GIIN). (2020). Annual Impact Investor Survey.

Gutsche, G., & Ziegler, A. (2019). Which private investors are willing to pay for sustainable investments? Empirical evidence from stated choice experiments. *Journal of Banking & Finance*, 102, 193-214.

Gutsche, G., & Zwergel, B. (2020). Investment Barriers and Labeling Schemes for Socially Responsible Investments. *Schmalenbach Business Review*, 72, 111–157.

Gutsche, G., Nakai, M., & Arimura, T. (2021). Individual sustainable investment in Japan.

Hvidkjær, S. (2017). ESG investing: a literature review. Report prepared for Dansif, September 2017.

Iazzolino, G., Bruni, M. E., Veltri, S., Morea, D., & Baldissarro, G. (2023). The impact of ESG factors on financial efficiency: An empirical analysis for the selection of sustainable firm portfolios. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 2(1), 1-11.

Irawan, D., & Okimoto, T. (2022). How Do ESG Performance and Awareness Affect Firm Value and Corporate Overinvestment? Discussion papers 21033, Research Institute of Economy, Trade and Industry (RIETI).

Jonsdottir, B., Sigurjonsson, T. O., Johannsdottir, L., & Wendt, S. (2022). Barriers to Using ESG Data for Investment Decisions. *Sustainability*, 14(9), 5157.

Jonwall, R., Gupta, S., & Pahuja, S. (2022). A comparison of investment behavior, attitudes, and demographics of socially responsible and conventional investors in India. *Social Responsibility Journal*, 19(2).

Khan, M., Serafeim, G., & Yoon, A. (2016). Corporate sustainability: First evidence on materiality. *The Accounting Review*, 91(6), 1697-1724.

Kräussl, R., Oladiran, T., & Stefanova, D. (2023). A review on ESG investing: Investors' expectations, beliefs and perceptions. CFS Working Paper Series, No. 694, Goethe University Frankfurt, Center for Financial Studies (CFS), Frankfurt.

Landier, A., & Lovo, S. (2020). ESG investing: How to optimize impact?. HEC Paris Research Paper, FIN-2020-1363, 1-60.

Li, R. (2023). Literature Review of ESG Investment. School of WMG, University of Warwick, Coventry, United Kingdom.

Liou, J. J. H., Liu, P. Y. L., & Huang, S. W. (2023). Exploring the key barriers to ESG adoption in enterprises. *Systems and Soft Computing*, 5, 200066.

Liu, Y. (2023). The Impacts and Challenges of ESG Investing. SHS Web of Conferences 163, 01015. ICSSSED 2023.

Manaswi, K., Singh, A., & Gupta, V. (2023). Building a Better Future with Sustainable Investments: Insights from Recent Research. *Indian Journal of Human Development*, 17(2), 320-343.

Marzuki, A., Nor, F. M., Ramli, N. A., Basah, M. Y. A., & Aziz, M. R. A. (2023). The Influence of ESG, SRI, Ethical, and Impact Investing Activities on Portfolio and Financial Performance—Bibliometric Analysis/Mapping and Clustering Analysis. *Journal of Risk and Financial Management*, 16(7), 321.

MSCI. (2019). Thematic Investing: Identifying drivers of long-term change.

Mustaffa, A. H., Ahmad, N., & Bahrudin, N. Z. (2021). A Systematic Literature Review on Barriers to Green Financing Participation worldwide. *Global Business and Management Research: An International Journal*, 13(4), 66-79.

Parameswar, N., Hasan, Z., Shri, C., & Saini, N. (2023). Exploring the barriers to ESG adoption using modified TISM approach. *Kybernetes*. [Preprint].

Principles for Responsible Investment (PRI). (2021). About the PRI.

Rana, P., Sarva, M., & Verma, B. (2023). Will Prosocial Behavior influence Intentions of Indian Investors to join Socially Responsible Investment? [Preprint].

- Raut, R., Kumar, R., & Das, N. (2020). Individual investors' intention towards SRI in India: An implementation of the theory of reasoned action. *Social Responsibility Journal*, ahead-of-print(ahead-of-print)
- Schaltegger, S., & Wagner, M. (2006). Integrative management of sustainability performance, measurement and reporting. *International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation*, 3(1), 1-19.
- Schueth, S. (2003). Socially Responsible Investing in the United States. *Journal of Business Ethics*, 43(3), 189-194.
- Serafeim, G., Kramer, M., Porter, B.M.E., & October, M.K. (2019). "Where ESG fails". Institutional Investor. Ανακτήθηκε από: www.institutionalinvestor.com/article/b1hm5ghqtxj9s7/Where-ESG-Fails
- Sparkes, R., & Cowton, C. J. (2004). The maturing of socially responsible investment: A review of the developing link with corporate social responsibility. *Journal of Business Ethics*, 52(1), 45-57.
- Sustainability Accounting Standards Board (SASB). (2021). Standards.
- Takahashi, H., & Yamada, K. (2021). When the Japanese stock market meets COVID-19: Impact of ownership, China and US exposure, and ESG channels. *International Review of Financial Analysis*, 74(1), 101670.
- United Nations Principles for Responsible Investment (UN PRI). (2006). About the PRI.
- Wan, G., Dawod, A. Y., Chanaim, S., & Ramasamy, S. S. (2023). Hotspots and trends of environmental, social and governance (ESG) research: a bibliometric analysis. *Data Science and Management*, 6(2), 65-75.
- Widyawati, L. (2023). A systematic literature review of socially responsible investment (SRI) and environmental social governance (ESG) metrics. UQ Business School, The University of Queensland.

Παράρτημα

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας

A. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Ηλικία

- ✓ μέχρι 35 ετών
- ✓ 36-50 ετών
- ✓ πάνω από 50 ετών

Φύλο

- ✓ Άνδρας
- ✓ Γυναίκα

Επίπεδο εισοδήματος

- ✓ μέχρι 15.000 ευρώ
- ✓ 15.000-30.000 ευρώ
- ✓ πάνω από 30.000 ευρώ

Μορφωτικό επίπεδο

- ✓ Δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- ✓ Πτυχίο
- ✓ Μεταπτυχιακές σπουδές

B. Οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τις ESG Επενδύσεις

- ✓ 1= Διαφωνώ απόλυτα
- ✓ 2= Διαφωνώ
- ✓ 3= Είμαι ουδέτερος
- ✓ 4= Συμφωνώ
- ✓ 5= Συμφωνώ απόλυτα

Τμήμα 1: Ευαισθητοποίηση και Κατανόηση των Επενδύσεων ESG

- ✓ Είμαι εξοικειωμένος με τον όρο "ESG επένδυση."
- ✓ Κατανοώ τα περιβαλλοντικά κριτήρια που εμπλέκονται στην επένδυση ESG.
- ✓ Κατανοώ τα κοινωνικά κριτήρια που εμπλέκονται στην επένδυση ESG.
- ✓ Κατανοώ τα κριτήρια διακυβέρνησης που εμπλέκονται στην επένδυση ESG.
- ✓ Γνωρίζω εταιρείες που θεωρούνται φιλικές προς το ESG.
- ✓ Πιστεύω ότι η επένδυση ESG είναι επωφέλης για την κοινωνία.
- ✓ Έχω διαβάσει ή ακούσει για επενδύσεις ESG τον περασμένο χρόνο.

Τμήμα 2: Στάσεις απέναντι στην επένδυση ESG

- ✓ Λαμβάνω υπόψη τους παράγοντες ESG όταν λαμβάνω επενδυτικές αποφάσεις.
- ✓ Θα ήμουν πρόθυμος να δεχτώ χαμηλότερες οικονομικές αποδόσεις για υψηλότερο αντίκτυπο ESG.
- ✓ Η επένδυση σε εταιρείες με ισχυρές επιδόσεις ESG είναι σημαντική για μένα.
- ✓ Πιστεύω ότι οι εταιρείες με καλές επιδόσεις ESG είναι λιγότερο επικίνδυνες επενδύσεις.
- ✓ Αναζήτησα ενεργά πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο συμμετοχής στην επένδυση ESG.
- ✓ Η επένδυση ESG ευθυγραμμίζεται με τις προσωπικές μου αξίες και πεποιθήσεις.
- ✓ Θα συνιστούσα σε φίλους ή συγγενείς τις ESG επενδύσεις.
- ✓ Νομίζω ότι η επένδυση ESG μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων.
- ✓ Πιστεύω ότι η επένδυση ESG μπορεί να αποτελέσει λύση σε περιβαλλοντικά προβλήματα.

- ✓ Οι εταιρείες με καλές επιδόσεις ESG είναι πιο πιθανό να είναι καινοτόμες.
- ✓ Εμπιστεύομαι τις αξιολογήσεις και τις αναφορές ESG τρίτων.
- ✓ Είμαι αισιόδοξος για τις μακροπρόθεσμες οικονομικές αποδόσεις των επενδύσεων ESG.

Τμήμα 3: Αντιληπτά εμπόδια στην επένδυση ESG

- ✓ Η έλλειψη πληροφοριών αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για τη συμμετοχή μου στις επενδύσεις ESG.
- ✓ Θεωρώ ότι η επένδυση ESG είναι πολύ περίπλοκη για να γίνει κατανοητή.
- ✓ Νομίζω ότι οι επενδύσεις που επικεντρώνονται στο ESG απαιτούν μεγάλα χρηματικά ποσά.
- ✓ Δεν είμαι σίγουρος πού μπορώ να βρω αξιόπιστες επενδυτικές επιλογές ESG.
- ✓ Νομίζω ότι η επένδυση ESG είναι περισσότερο τάση παρά μακροπρόθεσμη στρατηγική.
- ✓ Είμαι δύσπιστος ως προς τους ισχυρισμούς των εταιρειών σχετικά με την απόδοση ESG τους.

Τμήμα 4: Μελλοντικές Προοπτικές Επένδυσης ESG

- ✓ Σκοπεύω να συμπεριλάβω περισσότερα κριτήρια ESG στις μελλοντικές επενδυτικές μου αποφάσεις.
- ✓ Πιστεύω ότι η επένδυση ESG θα γίνει πιο mainstream τα επόμενα 5 χρόνια.
- ✓ Νομίζω ότι οι κυβερνητικοί κανονισμοί θα ευνοήσουν την επένδυση της ESG στο εγγύς μέλλον.
- ✓ Θα συμμετείχα σε μια εκπαίδευση ή σεμινάριο για επενδύσεις ESG, εάν είναι διαθέσιμο.
- ✓ Πιστεύω ότι οι εταιρείες που αγνοούν τους παράγοντες ESG θα αντιμετωπίσουν οικονομικούς κινδύνους στο μέλλον.